

הגזר

פירוש קצר ומספיק על ירושלמי ב"ק מסדר
נזיקין

מפוסק ומגוזר היטב עד אשר ירוץ הקורא
בה

בחמלת ד' עלי י"ז תמוז תש"ע

מסכת בבא קמא פרק א

הלכה א משנה ארבעה אבות נזיקין: השור והבור והמבעה וההבער. לא הרי השור כהרי המבעה ולא המבעה כהרי השור, לא זה וזה שיש בהן רוח חיים כהרי האש שאין בו רוח חיים, לא זה וזה שדרכן לילך ולהזיק כהרי הבור שאין דרכו לילך ולהזיק, הצד השוה שבהן שדרכן להזיק ושמירתן עליך, וכשהזיק חב המזיק לשלם תשלומי נזק במיטב הארץ:

גמרא השור זה הקרן דכתיב וכי יגף שור איש את שור רעהו וגו'. עד כדון בתם במועד מניין? או נודע כי שור נגח הוא וגו'.

הבור כי יפתח איש בור וגו' בעל הבור ישלם וגו'.

המבעה כי יבער¹ איש שדה או כרם ושלח וכו'. משלחי רגל השור והחמור. וכתיב הסר משוכתו והיה לבער זה השן. פרוץ גדירו והיה למרמס זה הרגל.

וההבער דכתיב כי תצא אש ומצאה קוצים וגו'.

אנן תנינן ארבעה אבות נזיקין. ותני ר' חייא י"ג: נזק צער ריפוי שבת ובושת שומר חנם והשואל נושא שכר והשוכר. אמור מעתה מה דתנינן אנן להכשר נזקין² מה דתני ר' חייא בין להכשר נזקין בין לניזקי גופו.

ר' חגיגי שאל היך תנינן ארבעה אבות נזיקין? אם הכל אמור בשור אחד, ניתני שלשה! ואם הכל אמור בשור שלשה, ניתני חמשה!³ אלא כמה דאשתעי קרייא⁴ אישתעיית מתניתא.

---

¹מבעה=מבעיר

²נזקי-ממונו

³קרן, שן, רגל+אש ובור

תולדות הקרן נגיחה נגיפה נשיכה רביצה בעיטה דחייה.
ר' יצחק מקשי נגיפה נגיחה עיקר הן ואת עביד לון תולדות!!
אלא מתחיל בעיקר ומסיים בתולדות.

תולדות הבור כל פירקא תליתייא דתנינן בנזיקין.

ר' תני הניח גחלת ברשות הרבים ובא אחר ונתקל בה
וצלוחיתו בידו נשרפו כליו ונשברה צלוחיתו חייב על
הצלוחית משום בור ועל הכלים משום אש.

תולדות הרגל. תני בהמה שנכנסה לרשות היחיד
והזיקה בין בידה בין ברגלה בין בקרנה בין בעול שעליה בין
בשליף שיש בה בין בעגלה שהיא מושכת משלם נזק שלם
והמזיק בכרמליי משלם נזק שלם⁵

תולדות השן הוון בעיין מימר פרה שאכלה שעורים
וחמור שאכל כרשינין וכלב שליקלק את השמן וחזיר שאכלה
בשר כולהון תולדות השן אינון.⁶ אמר ר' יצחק כולהון עיקר
שן אינון. והא תאני תולדות השן? כשדרסה על גבי נוד מלא
שמן ובסיכה גופה נהנה. כמה דתימר תמן השן אוכלת והגוף
נהנה אוף הכא נהנה גופה.

רבי ירמיה בעי היתה מהלכת ופולטת עשבים מהו?⁷ א"ר
יוסי מה אם המניח גחלת לרשות הרבים עד מקום שהיא
מתהלכת היא מזקת.⁸ מאי כדון?⁹ א"ר יוסי בי ר' בון תיפתר
במניח סכין סמוכה לרשות הרבים¹⁰ כמה דתימר תמן האש
נוגע מצד אחד ונתחלחל כולו אוף הכא אדם נוגע מצד אחד
ונתחלחל כולו. ר' יוסי בי ר' בון בשם ר' לוי בור מלא מים

⁴שן ורגל חדא חשיב ליה

⁵דהו"ל כרה"י דחייב ביה שו"ר

⁶קצת משונה הם

⁷מי הוה תולדה דרגל ובור (שהוזק אדם בעשבים שנפלטו)

⁸דהוה תולדה דאש ובור, ה"ן חייב

⁹באיזה אופנים אפשר ללמוד מאש ובור?

¹⁰אך עיקר הסכין ברה"י, והו"ל תולדה דאש ובור

ונפל שמה גדי קטן ונכנסו מים דרך אזניו ונתחלחל כולו. וכא
נתחלחל כולו.

ר' ירמיה בעי היתה מהלכת ומעקרת עשבים בגופה
ובקרנה מהו שינוי הוא או דרכה לכן?¹¹

ר' בון בר חייה בשם ר' שמואל בר רב יצחק אם לא
נאמר שור הייתי למד שור מן הבור. מה אם הבור שאין דרכו
לילך ולהזיק חייב לשלם. שור שדרכו לילך ולהזיק לא כל
שכן! או מה הבור משלם נזק שלם אף השור משלם נזק
שלם. או מה השור משלם חצי נזק אף בור משלם חצי נזק.
אילו לא נאמר שור הייתי למד שור מן הבור או אילו לא
נאמר בור הייתי למד בור מן השור?! ולמה תניננה הכא?
דאית ליה מילין סגין כן¹²

לא הרי מושב כהרי משכב ולא הרי משכב כהרי מושב.
ניחא לא הרי מושב כהרי משכב, מפני שטמא משכב בארבעה
טפחים יטמא מושב בטפח!?

ואילו לא נאמר משכב הייתי למד משכב מן המושב, אם
מושב בטפח יטמא, יטמא משכב בד' טפחים.

אילו לא נאמר מושב הייתי למד מושב מן המשכב!?
ולמה תניננה הכא? דאית לתנוייה סגין מילין כן

לא פרשה נירות כהרי פרשת שילוח טמאין. ולא פרשת
שילוח טמאין כהרי פ' נירות. אילו לא נאמר פרשת שילוח
טמאין הייתי למד פרשת שילוח טמאין מפרשת נירות!?
ולמה תנייתה הכא? דאית לתנוייה סגין מילין כן

הצד השוה שבהן שהן בצו מיד ולדורות. אף כל שהוא
בצו מיד ולדורות.

---

¹¹ מי הוי קרן או רגל
¹² כ יגדיל תורה ויאדיר

א"ר לא, צריך הוא שיאמר לכל אחד ואחד: והשור
מלמד שהבעלין מיטפלין בנבילי. דכתיב והמת יהיה לו

וכתיב בבור והמת יהיה לו. תני רבי ישמעאל יצאו
קרקעות שאינן מיטלטלין,¹³ יצא אדם שאין לו הנייה
במותו. והאש מלמדת על כולן שהוא חייב על האונסין:

וכשהזיק חב המזיק וכו'. א"ר יוסי הדא אמרה¹⁴ אדם
שחבל בחבירו תחילה אע"פ שחזר ונעשה נזק חייב.

דכתיב ומכה בהמה ישלמה א"ר חנינא מכה בהמה
ישלמה ישלם פחתה. בר פדייה אמר אם טרף יטרף יביאהו
עד מקום הטריפה לא ישלם.

א"ר נסא צורכה להדא דרבי חנינא וצורכה להדא דבר
פדייה. אילו איתאמרת דר' חנינא ולא איתאמרת דבר פדייה
הייתי אומר להכשר נזקיה לא ישלם כלום¹⁵ לנזקי גופה
ישלם פחתה. הוי צורך הוא שיאמר דבר פדייה. או אילו
איתאמרת דבר פדיי ולא איתאמרת דר' חנינא הייתי אומר
להכשר נזקיה ישלם פחתה לנזקי גופה ישלם את הכל.¹⁶ הוי
צורך שיאמר דר' חנינא וצורך שיאמר דר' פדייה.

רב יהודה בשם שמואל: אין שמין¹⁷ לא לגנב ולא לגזלן
ולא לשואל אלא לנזקין ואני אומר¹⁸ אף לשואל שמין. ואבא
מודה לי. ומאן הוא אבא רב או אבא בר אבון. א"ר חסדא
נעשה עיקר טפילה?¹⁹

אתא רב יהודה בשם שמואל אין שמין לא לגנב ולא
לגזלן ולא לשואל אלא לנזקים והשומרים כנזקי' הם. רב

¹³...תנהו עניין לאש

¹⁴"מי שהתחיל" חייב לשלם, וחבירו שחזר והכהו פטור

¹⁵"נזקי-ממנו" פטור לגמרי

¹⁶חייב להחזיר לו בהמה חדש ולא סגי בתשלומי פחתה

¹⁷להתיר להם להחזיר השברים

¹⁸רב יודא עצמו סובר...

¹⁹כ עיקר "שמין" כתיב גבי שואל!

יהודה שלח שאל לר' לעזר האנס והגנב והגזלן מהו לשום להן? א"ל אין שמין לא לגנב ולא לגזלן. ומניין שאין שמין להן? אמר רבה בר ממל: חיים שנים ישלם, חיים ולא מתים. עד כדון גניבה גזילה מניין? א"ר אבין: והשיב את הגזילה כאשר גזל:

הלכה ב משנה כל שחבתי בשמירתו הכשרתי את נזקו. הכשרתי במקצת נזקו, חבתי בתשלומי נזקו כהכשר כל נזקו.

נכסים שאין בהם מעילה

נכסים של בני ברית

ונכסים המיוחדים

חוץ מרשות המיוחדת למזיק, ורשות הניזק והמזיק בתשלומין:²⁰

גמרא תני ר' חייה זה²¹ השור והבור. והאש לא תנה? א"ר ירמיה האש ל²²הכשר נזקיו. אמר ר' יוסי ואין כיני, האש להכשר נזקיו מקבל עליו ההתרייה בדעת זו ולוקה!²³ מאי כדון? האש להכשר נזקיו, מקבל עליו נזק צער ריפוי שבת ובושת.

הכשרתי במקצת נזקו כהכשר כל נזקו. זה הבור.²⁴ דתני: חפר בור תשעה טפחים ובא אחר ועמק בו טפח, האחרון חייב.

רבי אומר אחר האחרון למיתה ואחר הראשון לנזקין. א"ר יצחק כיני מתניתא²⁵ אחר אחרון למיתה ואחר שניהן

²⁰פסקה סתומה ועיין בגמרא

²¹רישא דקתני "הכשרתי..."

²²לא...כ לא מיקרי "הכשר" רק מזיק ממש

²³משום חובל בחבירו

²⁴ואליבא דת"ק

לנזקין. חפר בו עשרה טפחים ובא אחר וסיידו וכיירו שניהן
חייבין. מפני שסיידו וכיירו יהא חייב? בשאמר לו סוד את
הבית הזה וקנה אותו. דמר ר' אמי בשם רבי לעזר שמירת
נזקין כשמירת קניין. א"ר סימון תיפתר בחופר בחולות.²⁶

דתני חפר זה עשרה וזה עשרה זה עשרים וזה עשרים זה
מאה וזה מאה כולהן חייבין.

כמה שיעורן להמית? י"ט ולהזיק? כל שהוא, סומכוס
אומר לעומקו שלשה, לאורכו ולרחבו ארבעה. רבי אלעזר
הקפר אומר כמלואו של נופל. ומהו מלואו של נופל? אפי'
תרנגול ואפילו גמל:

פיסקא. נכסין שאין בהן מעילה. דתני הנכסין הללו
נקנין עם נכסין שיש בהן מעילה.²⁷

רב יהודה בשם שמואל דרבי יוסי הגלילי היא. דתני
ומעלה מעל בה' רבי יוסי הגלילי אומר: להביא קדשים
קלין.²⁸ בן עזאי אומר להביא את השלמים. אבא יוסי בן
דוסתאי אומר לא היה בן עזאי אומר אלא על הבכור בלבד.
ומה ביניהון מאן דמר שלמים כל שכן מעשר.²⁹ ומאן דמר
בכור³⁰ הא מעשר לא.

ר' שמעון אומר אחד קדשי קדשים ואחד קדשים קלין
קדשים שחייב באחריות קורא אני בהן בעמיתו וכחש. ושאינו
חייב באחריות קורא אני בהן בה' וכחש. רב הונא אמר אחד
קדשים כשרין ואחד קדשים פסולין³¹ קדשים שחייב
באחריות אפילו הן לה' קורא אני בהן בעמיתו וכחש.

²⁵ה"ק רבי, "אף" הראשון חייב (מודה לת"ק, דהשני ג"כ חייב)

²⁶שבלי סיד א"א להתקיים

²⁷????? יכולים לקנות מטלטלין אגב קרקע בכסף שאר וחזקה (קרקע=נכסים שאין בו מעילה), ואין לו שום שייכות לסוגייתנו!

²⁸וקמ"ל מתניתין דאף שהם קדושים—כיון שאין בהם מעילה, הוי ממון בעלים

²⁹הוי ממון בעלים(שאינו בו חזה ושוק), ומביא אשם-גזילות על כפירתו

³⁰הוי "מתנה" לכהן

³¹כגון הומם וצריך להמתין לפדותו, אפ"ה הוי ממון בעלים

ושאינו חייב באחריותן קורא אני בהן בה' וכחש ולא בעמיתו
וכחש :

פיסקא. נכסים שהן של בני ברית. פרט לשור ישראל
שנגח לשור של עכו"ם.

מנכסין המיוחדין. ולא מנכסי הפקר

חוץ מרשות המיוחדת למזיק שהוא פטור. נוהגין הן
ברשות הניזק והמזיק. א"ר ירמיה אילו תנא חוץ מרשות
המיוחדת למזיק ושתק הייתי אומר אחד חצר של שותפין
ואחד חצר שאינה לשניהן חייבת.³² ולמה תנא נוהגין הן
ברשות הניזק והמזיק? אלא זה שומר חנם והשואל נושא
שכר והשוכר.³³

א"ר יוסי מכיון דתנא חוץ מרשות המיוחדת למזיק אין
אנו יודעין שהן נוהגין ברשות הניזק והמזיק. ולמה תנא
נוהגין הן ברשות ניזק והמזיק אלא להוציא חצר שאינה של
שניהן.³⁴

אית תניי תני חצר של שותפין חייבת וחצר שאינה
לשניהן פטורה. אית תניי תני אפי' חצר שאינה לשניהם
חייבת. מאן דמר חצר של שותפין חייבת וחצר שאינה
לשניהן פטורה, דכתיב מיטב שדהו. ומאן דמר אפילו חצר
שאינה לשניהן חייבת דכתיב ובער בשדה אחר מכל מקום

רבי יסא בשם ר' יוחנן חצר השותפין חייבת.

א"ר יסא אנא דאייתיתיה מהדא דתני רבי הושעיה :
ארבעה כללות היה רבי שמעון בן אלעזר אומר משום ר"מ
בנזקין. כל מקום שיש רשות לניזק ולמזיק כגון פונדקי וחצר
השותפין וכיוצא בהן, על השן ועל הרגל חייב, על הנגיחה

³²קמ"ל דפטור בשניהן --- ונוהג רק בשומר שנגח שורו לשור המפקיד!

³³שנגחו שורם לשור של

³⁴(אבל בחצר שותפין, נוהג)

והנגיפה והנשיכה והרביצה ועל הבעיטה והדחיה, אם תם משלם חצי נזק ומועד משלם נזק שלם מן העלייה.

לניזק ולא למזיק חייב בכל.

למזיק ולא לניזק פטור מן הכל.

והכל מודין בשאין רשות לא לזה ולא לזה כגון בקעה רשות הרבים וכיוצא בה, על השן ועל הרגל פטור. על הנגיחה ועל הנגיפה והנשיכה והרביצה והבעיטה והדחיה תם משלם חצי נזק ומועד משלם נזק שלם מן העלייה:

הלכה ג משנה שום כסף

שוה כסף

בפני בית דין

ועל פי עדים בני חורין ובני ברית

והנשים בכלל הנזק

והניזק והמזיק בתשלומין:

גמרא³⁵ אין אומרים תצא פרה בטלית אלא שמין את הנכסין בבית דין.

שוה כסף, מלמד שאין בית דין שמין אלא נכסים שיש להם אחריות ואם תפש הניזק במטלטלין שמין לו מהן.

בפני בית דין, מלמד שאין שמין לו אלא בפני בית דין.

על פי עדים שאין שמין אלא על פי עדים. בני חורין ובני ברית יצאו עכו"ם ועבדים ופסולי עדות.

---

³⁵ שום כסף=...

ונשים בכלל הנזק לפי שלא תפש הכתוב אלא את האיש
צריך לרבות את האשה. תני רבי ישמעאל ואלה המשפטים
אשר תשים לפניהם:

והניזק והמזיק בתשלומין. משלמין חצי נזק. מיכן
שמחצין את הנזק מיכן שזה מפסיד חצי נזק וזה מפסיד חצי
נזק:

**הלכה ד משנה חמשה תמין וחמשה מועדין: הבהמה אינה
מועדת לא ליגח, לא ליגוף, לא לישוך, ולא לרבוץ, ולא
לבעוט.**

**השן מועדת לוכל את הראוי לה, הרגל מועדת לשבר בדרך
הילוכה, שור המועד, ושור המזיק ברשות הניזק, והאדם:**

גמרא אמר רבי יוחנן דרבי טרפון היא. ברשות הניזק
רבי טרפון אומר נזק שלם וחכמים אומרים חצי נזק:

**משנה הזאב והארי הדוב והנמר והברדלי' והנחש הרי אלו
מועדין. ר' אליעזר אומר בזמן שהן בני תרבות אינן מועדין.
והנחש מועד לעולם. מה בין תם למועד? אלא שהתם משלם
חצי נזק מגופו. והמועד משלם נזק שלם מן העלייה:**

דף ו, ב פרק א הלכה ה גמרא תני רבי מאיר אומר אף
הצבוע. א"ר יוסי בי ר' אבין לא א"ר מאיר אלא בצבוע זכר
שיש לו שעה שהוא קשה כארי: **מסכת בבא קמא פרק**

ב

**הלכה א משנה כיצד הרגל מועדת? לשבר בדרך הילוכה.
הבהמה מועדת להלך כדרכה ולשבר. היתה מבעטת או שהיו
צרורות מנתזין מתחת רגליה ושיברה את הכלים, משלם חצי
נזק. דרסה על הכלי ושברתו, ונפל על כלי אחר ושברו, על
הראשון משלם נזק שלם, ועל האחרון משלם חצי נזק:**

גמרא ואין דרכה להתיז צרורות?³⁶ אמר רבי אמי כשהיה כלי נתון בידי אדם³⁷ אבל אם היה מונח ברשות הרבים הואיל וזה מונח ברשות וזו מהלכת ברשות פטור.

רבה בר ממל אמר בה שתי דרכים אחת יש בה עשבים וצרורות ואחת אין בה עשבים וצרורות, הניחה את שאין בה עשבים וצרורות והלכה בזו שיש בה עשבים וצרורות³⁸ אע"פ שהוא מונח בר"ה פטור.³⁹

רבי לעזר אומר כל דבר שהוא חוץ לגופה לא חלקו בו חכמים בין ברה"י בין ברה"ה⁴⁰

מהו שתקבל העדאה בדבר שהוא חוץ לגופה?⁴¹ ר' אילא אמר מקבלת, רבי זעירא אמר אינה מקבלת. אמר ר' זעירא מתניתא פליגא עלוי:⁴² שור שמתחכך בכותל ונפל על האדם והרגו חייב בכופר ופטור ממיתה.⁴³ וכי יש כופר בתם?! לחצי כופר.

ואפילו כרבי אילא⁴⁴ לית היא פליגא ולמה פטור ממיתה?⁴⁵ בשהועדה להיות מפלת את הכתלים, כשהפילה את הכותל לא היה אדם שם.

א"ר לעזר הטילה גללים משלם נזק שלם דל כן⁴⁶ מה אנן אמרין צריך שיהא המקלוט בידו?!⁴⁷ הדא דתימא בשאין דרכה לכן אבל בשדרכה לכן צריך שיהא המקלוט בידו⁴⁸

³⁶ ולמה חייב ברה"ר

³⁷ דווקא בכה"ג חייב צרורות

³⁸ כיון

³⁹ כ לא אמרינן דליהוי שינוי וחייב ברה"ר

⁴⁰ כ "צרורות" חייב גם ברה"ר

⁴¹ ...יש העדאה לצרורות או לא

⁴² המשנה חולקת עליי!

⁴³ אלמא משלם כופר דיש העדאה! (פטור ממיתה דהו"ל שור שלב"כ)

⁴⁴ דס"ל יש העדאה ואיירי בג' זימני

⁴⁵ כ איך בעשית מועד ועדיין הוא חי!

⁴⁶ דאי לא כן

⁴⁷ האים צריך שילך אחר בהמתו עים כלי לקבל גלליו?!—והו"ל רגל דפטור ברה"ר, ונ"ש ברה"י

⁴⁸ וחייב ברה"ר (ח"ן)

רבי הושעיה רבה ורבי יודן נשייא הוון יתיבין, עאל רבי בא בר ממל ושאל כישכשה בזנבה כגון אילין פירדתא מהו?⁴⁹ ולא אמרינן ליה כלום, בתר כן א"ל רבי הושעיה רבה דל כן מה נן אמרין צריך שיהא תופש בזנבה.⁵⁰ הדא דתימר בשאין דרכה לכן אבל בשדרכה לכן צריך שהוא תופש בזנבה.

ומה פשיטא לון בנזק שלם ומה צריכה לון בחצי נזק:⁵¹

פיסק'. דרסה על הכלי ושברתו. ר' ירמיה בעי⁵²: דרסה על נוד מלא שמן, על הנוד משלם נזק שלם ועל השמן משלם חצי נזק. היתה טבלה מונחת וזכוכית עליה דרסה על גבי הטבלה ונשתברו הזכוכית על הטבלה משלם נזק שלם ועל הזכוכית משלם חצי נזק היו שתי טבליות זו על גבי זו דרסה על העליונה ונשתבר' השנייה על העליונה משלם נזק שלם ועל התחתונה חצי נזק⁵³

היתה טבלה מונחת ברשות הרבים דרסה עליה והתיזה והלכה ונשתברה ברשות היחיד אחר מי את מהלך אחר דריסתה או אחר שבירתה אין תימר אדריסה פטור⁵⁴ אשבירתה חייב:⁵⁵

הלכה ב משנה התרנגולין מועדין להלך כדרכן ולשבר. היה דליל⁵⁶ קשור ברגלו או שהיה מהדס ושיבר את הכלים משלם חצי נזק:

גמרא רב הונא אמר בשנקשר מאיליו אבל אם קשרו הוא, משלם נזק שלם.

⁴⁹ וחייב רגל ופטור ברה"ר – או קרן

⁵⁰ ופטור ברה"ר

⁵¹ כ כישכשה בזנב "פשיטא דאינו משלם נ"ש", רק איבעי לן אי משלם ח"ן (דהוה כקרן)

⁵² =אמר

⁵³ על הראשונה הוי גופו ועל השנייה "צרורות"

⁵⁴ רגל ברה"ר

⁵⁵ "מקום השבירה" היתה ברה"י

⁵⁶ איזה חבל וכו' קשור ברגל התרנגול

תני תרנגולין שהידסו את העיסה ואת הפירות או שניקרו משלם נזק שלם, הידסו עפר על גבי עיסה או על גבי פירות משלמין חצי נזק. היו מחטטין בחבל ונפסק הדלי או שנשבר משלם נזק שלם. נפל על חבירו⁵⁷ על העליון משלם נזק שלם, ואתחתון חצי נזק.

⁵⁸ ואינו כעושה בור במקום אחד ומזיק במקום אחר. אמר רבי יוסי בי ר' בון מכיון שאין דרכו ליפול אלא באותו הבור כמי שהוא בורו.

תני תרנגולין שנפלו לגינה ושברו החילפין⁵⁹ וקירטמו את הירק משלם נזק שלם סומכוס אומר על הקירטום משלם נזק שלם ועל השיבור משלם חצי נזק.⁶⁰ תרנגול הפורח ממקום למקום והזיק בגופו משלם נזק שלם ברוח שבין כנפיו משלם חצי נזק סומכוס אומר נזק שלם. נפח בכליו ושברן, משלם נזק שלם:⁶¹

הלכה ג משנה כיצד השן מועדת? לוכל את הראוי לה. הבהמה מועדת לוכל פירות או ירקות. אכלה כסות או כלים, משלם חצי נזק. במה דברים אמורים? ברשות הניזק, אבל ברשות הרבים פטור. ואם נהנית משלם מה שנהנית:

גמרא ריש לקיש אמר על כולה הושבה⁶² רבי יוחנן אמר על הראשונה הושב'.

מחלפה שיטתיה דריש לקיש: תמן אמר ריש לקיש בשם ר' הושעיה עמדה ואכלה מפירות הצבורין חייבת⁶³ וכא הוא אמר אכין. אמרו תמן בשם ר' הושעיה, ברם הכא בשם גרמיה.

⁵⁷דלי א על דלי ב

⁵⁸מקשה על ר"ה

⁵⁹כרוב

⁶⁰דהו"ל שינוי

⁶¹רוח שבפיו חשיב "גופו"

⁶²"ברה"ר פטור" קאי גם על "אכלה כסות או כלים"

⁶³מכיון ששינתה = "עמדה" – וה"ה אכלה כסות או כלים

מילתיה דריש לקיש אמר בעטה מהלכת ברבוצה פטור⁶⁴
מילתיה דרבי יוחנן אמר בעטה מהלכת ברבוצה חייב. לא
סוף דבר בעטה מהלכת ברבוצה או רבוצה במהלכת. בעטה
מהלכת במהלכת? אמר רבי אמי לא אמר ריש לקיש אלא
בעטה מהלכת ברבוצה פטורה,⁶⁵ אבל רבוצה במהלכת או
מהלכת במהלכת חייבת. תני ר' הושעיה כולה⁶⁶ פטור טעמא
דרי' הושעיה אין קרן ברשות הרבים.⁶⁷

רב אמר עמדה ואכלה מפירות הציבורין פטורה.⁶⁸ מה
היקלו בשן? שאכלה מהלכת בין העומדת, חומר בקרן
שבעטה מהלכת את העומדת.

אילפיי אמר עמדה ואכלה מפירות הציבורין חייבת⁶⁹ מה
היקלו בשן? שאכלה מהלכת בין מהלכת, חומר בקרן שבעטה
מהלכת את המהלכת:⁷⁰

**הלכה ד משנה כיצד משלם מה שנהנית? אכלה מתוך
הרחבה משלם מה שנהנית, מצידי הרחבה משלם מה
שהזיקה. מפתח החנות, משלם מה שנהנית. מתוך החנות
משלם מה שהזיקה:**

גמרא רב אמר עקמה צוארה ואכלה⁷¹ משלם מה
שהזיקה. והא תנינן מפתח החנות משלם מה שנהנית מתוך
החנות משלם מה שהזיקה!⁷² מאי כדון? א"ר יוסי בי ר' בון
תיפתר כשהיה חמור טעון גדיים⁷³ ובשעת עברתן פשטו
צואריהן ואכלו. מפתח החנות, משלם מה שנהנית. מתוך
החנות, משלם מה שהזיקה.

⁶⁴ דברה"ר "יש רשות" לשור לבעוט כיון שמעכבו קצת (ול"ד לנגיחה)—או להזיק כסות או כלים

⁶⁵ דווקא משום שרובץ ומעכב ההליכה, יש לו "רשות" לבעוט

⁶⁶ אפילו מהלכת במהלכת

⁶⁷ בדרך גזמא...

⁶⁸ אע"פ ששינתה

⁶⁹ מכיון ששינתה

⁷⁰ אע"פ דהוי "כדרכה"—בקרן החמירו (ולר' הוש' ג"ז פטור, כדלעיל)

⁷¹ אפילו מצידי רה"ר---כל שצריכה "לעקם ראשה", חשיבא רה"י

⁷² דווקא "מתוך החנות ממש!"

⁷³ ...דל"ש "עיקום צוואר"

רב אמר אכלה שעורים משלם תבן. והתני ר' חייה
ופליג⁷⁴ לפיכך אם אכלה חיטין שהן רעות לה הרי זו פטורה.
שינת ואכלה משלם נזק שלם.

מהו שינת ואכלה משלם נזק שלם? היתה קופתו
מופשלת לאחוריו בר"ה ופשטה פרה את פיה ואכלה ממנה
משלם נזק שלם. סוג שנתון בפתח החנות חציו מבפנים
וחציו מבחוץ ופשטה פרה את פיה ואכלה ממנה משלם נזק
שלם:

**הלכה ה משנה הכלב והגדי שקפצו מראש הגג ושיברו את
הכלים, משלמין נזק שלם מפני שהן מועדין.**

**כלב שנטל את החרר' והלך לו לגדיש, אכל את החררה
והדליק את הגדיש, על החררה משלם נזק שלם ועל הגדיש
משלם חצי נזק:**

גמרא אית תניי תני שקפצו, אית תניי תני שנפלו. א"ר
יוחנן כיני מתניתא שקפצו, נפלו לא בדא.⁷⁵

כלב שנטל את החררה: ריש לקיש אמר במצית את
האור על כל שיבולת ושיבולת.⁷⁶ ר' יוחנן אמר נעשה כזורק
את החץ ממקום למקום.⁷⁷

א"ר יצחק בר טבליי מתניתא מסייע לריו"ח: היה גדי
כפות לו ועבד סמוך לו ונשרף עמו חייב, עבד כפות לו וגדי
סמוך לו פטור. אם אומר את שאינו כזורק את החץ ממקום
למקום ויעשה כמי שחלו עליו תשלומין⁷⁸ מיכן והילך יהא
חייב בתשלומין.

⁷⁴ "דמי שעורים בזול" ידוע להם שר"ה פליג וס"ל דמשלם "דמי שעורים בזול"

⁷⁵ ד"תחילתו בפשיעה וסופו באונס, פטור

⁷⁶ דאל"ה פטור (איש בור ולא שור בור)

⁷⁷ והו"ל כחו כגופו של כלב

⁷⁸ אינו חייב מיתה כלל, ולמה פטור מתשלומין?

א"ר יוסי ואת שמע מינה שורו שהדליק את הגדיש בשבת חייב והוא שהדליק את הגדיש בשבת פטור. אם אומר את שאין כזורק את החץ ממקום למקום על שיבולת הראשונה נתחייב מיתה מיכן והילך תשלומין.

חד בר נש אפיק פלטירה בפורתה,⁷⁹ עבר חמרא ותבריה. אתא עובדא קומי ר' יצחק בר טבליי אמר ליה לא חייב לך כלום, ולא עוד אלא שאם ניזוק חייב בנזקו:

הלכה ו משנה אי זהו תם. ואי זה מועד? מועד, שהעידו בו שלשה ימים. ותם, שיחזור בו שלשה. דברי ר' יהודה. ר' מאיר אומר: מועד שהעידו בו שלשה פעמים.⁸⁰ ותם שהתינוקות ממשמשין בו:

גמרא מה טעמא דר' יודא? מתמול שלשום. מה מקיים רבי מאיר מתמול שלשום פתר לה בהפלג נגיחות שאם יצא ביום ראשון ונגח בשני ולא נגח בשלישי נגח אין נעשה שור מועד עד שיגח שלשה ימים זה אחר זה.⁸¹

יצא ביום ראשון ונגח שוורין, בשני ונגח גמלים, בשלישי ונגח חזירין. על ידי שלשה מינין לשלשה ימים מהו שיעשה שור מועד?

יצא ביום הראשון ונגח, בשני לא יצא, בשלישי יצא ונגח. ייבא בתפלוגתה דרב אדא בר אחווה ודרב הונא. דאיתפלגון: נידה שבדקה עצמה ביום ראשון ומצתה טמא בשני לא בדקה בשלישי בדקה ומצתה טמא רב אדא בר אחווה בשם רב נידה וודאי, רב הונא בשם רב אמר נדה ספק.⁸² אמר רב הונא: תמן הוינא בראשה, ותמן הוינא בסיפא, ותמן הוינא באמצעיתה, אישתאלת לרב ואמר ספק,

⁷⁹ הוציא "סחורתו במטה" (כעין דפוס של עץ)

⁸⁰ ואפ"י ביום אחד

⁸¹ וק"ו כולם ביום אחד שחייב!

⁸² מחזק דבריו!

אישתאלת לרב ומר וודאי, וחזר ומר ספק!! רב אדא בר אחווה לא הווה תמן אלא כד מר וודאי.

רב ירמיה בשם רב הלכה כר' מאיר בתמה,⁸³ וכר' יודה בהעדאה⁸⁴ דתני שור שנגח שלשה פעמים ביום אחד מועד, ומה תלמוד לומר מתמול שלשום אלא שאם חזר בו שלשה ימים זה אחר זה אינו נידון אלא כתם.⁸⁵ הוינן סברין מימר הלכה כרב יודא דו אמר מעין שניהם⁸⁶ אתא רב ירמיה בשם רב הלכה כרבי מאיר בתמה, וכר' יודה בהועדה:

הלכה ז משנה שור המזיק ברשות הניזק כיצד? נגח, נגף, נשך, רבץ, בעט. ברשות הרבים משלם חצי נזק, ברשות הניזק: רבי טרפון אומר נזק שלם, וחכמים אומרים חצי נזק.

אמר להן רבי טרפון: מה אם במקום שהיקל על השן ועל הרגל ברשות הרבים שהוא פטור, החמיר עליהן ברשות הניזק לשלם נזק שלם, מקום שהחמיר על הקרן ברשות הרבים לשלם חצי נזק, אינו דין שנחמיר עליהן ברשות הניזק לשלם נזק שלם!?

אמרו לו: דייו לבא מן הדין להיות כנדון, מה ברשות הרבים חצי נזק, אף ברשות הניזק חצי נזק.

אמר להן: אני לא אדון קרן מקרן, אני אדון קרן מרגל. ומה אם במקום שהיקל על השן ועל הרגל ברשות הרבים, החמיר בקרן, מקום שהחמיר עליהן ברשות הניזק, אינו דין שנחמיר בקרן! אמר לו דייו לבא מן הדין להיות כנדון, מה ברשות הרבים חצי נזק אף ברשות הניזק חצי נזק:

⁸³נעשית מועד ע"י ג נגיחות ביום אחד

⁸⁴"חזרת מועד"

⁸⁵לענין "חזרה" בעי' דווקא 3 יום זא"ז

⁸⁶כ"ה הויתו" ו"חזרתו" שווים

גמרא א"ר יוחנן דר' טרפון היא. דרשות הניזק: ר' טרפון אומר נזק שלם וחכמים אומרים חצי נזק:

הלכה ח משנה אדם מועד לעולם. בין שוגג בין מזיד בין ער בין ישן. סימא את עין חבירו ושיבר את הכלים משלם נזק שלם:

גמרא א"ר יצחק מתניתא בשהיו שניהם ישינין. אבל אם היה אחד מהן ישן ובא חבירו לישן אצלו זה שבא לישן אצלו הוא המועד:

מסכת בבא קמא פרק ג

פרק ג הלכה א משנה המניח את הכד ברשות הרבים ובא אחר ונתקל בה ושברה, פטור. ואם הוזק בה, בעל החבית חייב בנזקיו:

גמרא ואין דרך אדם להניח ברשות הרבים?⁸⁷ רב אמר בממלא את כל רשות הרבים. אבל אם אינה ממלא את כל רשות הרבים דרך אדם להיות מניחם ברשות הרבים. שמואל אמר או בממלא את כל רשות הרבים או עד שתהא נתונה על קרן זוית. אמר רבי לעזר ואפי' אינה ממלא כל רשות הרבים, ואפילו אינה נתונה על קרן זוית. אין דרך אדם להיות מניח ברשות הרבים!⁸⁸

היתה ממלא כל רשות הרבים, אם יטלינה מיכאן ויתנינה כאן נעשה בור, אלא יטול המקל וישברנה, או יעבור עליה ואם נשברה נשברה?⁸⁹ נישמענה מן הדא שור שעלה על

⁸⁷הו"ל לעיוני

⁸⁸כ"א "הו"ל לעיוני"

⁸⁹הי מיניהו שרי?

חבירו ובא בעל השור לשמוט את שלו או הוא ששומט את עצמו ונפל ומת פטור אם דחיו ונפל ומת חייב.⁹⁰

{ולא יכיל מימר ליה אילו שבקתה הוינא יהיב לך נזקד! עוד הוא דו יכיל מימר ליה אילו שבקתה הויתה יהב לי חצי נזק. הגע עצמה שהיה מועד! לא כל ממך שאהא מחזר עמך על בתי דינים.}

הניח חבית ברשות הרבים ובא אחר והניח אחרת סמוכה לה ובא הראשון ליטול שלו?⁹¹ נישמענה מן הדא:⁹² שור שעלה בחבירו ובא בעל השור ושטמו מתחתיו, אם עד שלא עלה שטמו ונפל ומת פטור⁹³ ואם דחהו ונפל ומת חייב.

אמר רבי יוסי ותישמע מינה ראה אמת המים שוטפת ובאה לתוך שדהו, עד שלא נכנסו המים לתוך שדהו רשאי לפנותן למקום אחר משנכנסו אין רשאי לפנותן למקום אחר. אהן כריסו ארגירא⁹⁴ עד דלא ייתי אהן כריסו ארגירא שרי מימר פלן עביד עיבידתי פלן עביד עיבידתי. מן דייתי אהן כריסו ארגירא אסיר. הדין אכסניי פרכא⁹⁵ עד דלא ייתון רומאי שרי מיחשדוניה⁹⁶ ומן דייתון רומאי אסיר.

הניח אבנו ברשות הרבים ובא אחר והניח אחרת סמוכה לה ובא אחר ונתקל בזו ונחבט בזו מי חייב בנזקו הראשון או השני? נישמענה מן הדא: שור שדחף לחבירו ונפל לבור בעל השור חייב ובעל הבור פטור. ר' נתן אומר במועד זה נותן מחצה וזה נותן מחצה, ובתם בעל הבור נותן שני חלקים ובעל השור רביע. אמר ר' חנינא כיני מתניתא בעל הבור נותן שלשה חלקים ובעל השור נותן רביע

⁹⁰אלמא "בידיים" אסור

⁹¹ומחמת זה יישבר חבית חבירו

⁹²ברייטא אחרת

⁹³וה"ן הוי כ "עד שלא עלה"

⁹⁴מס שנותנין כל בעלי אומניות, ורוצה לדחות מקצת המס מעליו ולגלגלו על חבירו

⁹⁵אכסנאים

⁹⁶לחשדם שלא יבאו אצלו

הניח אבנו ברשות הרבים ובאת הרוח והפריחתה לרשות היחיד ובא אחר ונתקל בה מהו שיהא חייב בנזקו?⁹⁷ הניח אבנו בר"ה ובא אחר ונתקל בה והתיזה לרה"י ובא אחר ונתקל בה מהו שיהא חייב בנזקו?⁹⁸

א"ר יוחנן הניח אבנו ומשאו ברשות הרבים ובא אחר ונתקל בהן וצלוחיתו בידו בין שנתקל באבן ונחבט בקרקע בין שנחבט באבן ונתקל בקרקע, חייב על ניזקי אדם ופטור על ניזקי צלוחיתו. מילתיה דרבי יוחנן אמר בור של נזקין פטור על הכלים. ואם בדרך הטחה הטיח,⁹⁹ חייב על ניזקי צלוחית :

הלכה ב משנה נשברה כדו בר"ה והוחלק אחד במים או שלקה בחרסיה חייב. ר' יהודה אומר: במתכוין חייב בשאינו מתכוין פטור:

גמרא ר' לעזר אמר בשעת נפילה נחלקו, אבל לאחר נפילה כל עמא מודיי שחייב.¹⁰⁰ א"ר יוחנן בין בשעת נפילה בין לאחר נפילה היא המחלוקת. מתיב ר' יוחנן לר' לעזר אם בשעת נפילה פטור אינו קל וחומר לאחר נפילה.¹⁰¹ ולמה פטור אחר נפילה? שכן אדם מפקיר נזקיו בר"ה¹⁰²

אית מתניי מסייעא לדין ואית מתניתא מסייעא לדין: דתני מודין חכמים לר' יודן במניח אבנו ומשואו בר"ה ובא אחר ונתקל בהן פטור שעל מנת כן הנחיל יהושע לישראל את הארץ. הא אם לא הנחיל יהושע לישראל את הארץ על מנת כן חייב.¹⁰³

⁹⁷ בור שכח אחר מעורב בה

⁹⁸ המניח, משום בור המתגלגל ברגלי אדם

⁹⁹ ה"טיח" אבנו ע"ג צלוחית חבירו, ונשבר

¹⁰⁰ דהו"ל לסלקו

¹⁰¹ דכבר הפקירו!

¹⁰² יש רשות להפקיר נזקיו ברה"ר—ובור חייב רק ברה"י.

¹⁰³ אלמא מפקיר נזקיו, חייב (אף לר"י)

על דעתיה דרבי יוחנן במתכוון לחרסין¹⁰⁴ על דעתיה דר' לעזר במתכוון להזיק.¹⁰⁵

ר' זירא ור' לא תריהון אמרין: מודה רבי יודה לחכמים במבקר שור שנגח בר"ה שחייב, לא דומה נזק עומד לנזק מהלך:¹⁰⁶

הלכה ג משנה השופך מים בר"ה והוזק בהן אחר, חייב בנזקו. המצניע את הקוץ ואת הזכוכית, והגודר גדירו בקוצי', וגדר שנפל לרשות הרבים, והוזק בהן אחר, חייב בנזקו:

גמרא רב הונא אמר בשנחבט בקרקעו אבל אם נתלכלכו כליו, פטור. רב אמר אפי' נתלכלכו כליו, חייב. מילתיה דרב אמר הבור של נזקין חייב על הכלים.

המצניע את הקוץ ואת הזכוכית לתוך כותלו של חבירו ובא בעל הכותל וסתרו והוזק בהן אחר, חייב.¹⁰⁷ חסידים הראשונים היו מצניעין אותן לתוך שדה עצמן ומעמיקין להן שלשה טפחים כדי שלא תעלם המחרישה:

פיסק'. והגודר גדירו בקוצים. אר"י תיפתר דברי הכל¹⁰⁸ במפריח. רבי בון בר חייה בעא קומי ר' זעירא ולמה לינן¹⁰⁹ פתרון לה כר' יוסי בי ר' יודה דאמר שלשה שהן סמוכין לרשות כרשות. א"ל ומה ביש לך¹¹⁰ דאיכא ר' יוחנן מימר לך תיפתר דברי הכל במפריח!

וגדר שנפל לרשות הרבים. ר' אבהו בשם ריש לקיש אמר דר' מאיר היא. דרבי מאיר אמר כל המזיק שלא על ידי

¹⁰⁴ הא דמחייב ר"י

¹⁰⁵ כ' דהו"ל זמן לסלקו (ול"מ "הפקר")

¹⁰⁶ ל"מ "מפקיר נזקיו!"

¹⁰⁷ המצניע

¹⁰⁸ אפי' מאן דפוטרי "בור ברשותו"

¹⁰⁹ לית אנן

¹¹⁰ למה ירע בעיניך...

מעשה חייב¹¹¹ והדא אמרה דא: נתנו לו זמן לקוץ את האילן ולסתור את הכותל ונפלו לתוך הזמן פטור, לאחר הזמן חייב.¹¹² וכמה הוא הזמן תני ר' הושעיה שלשים יום:

הלכה ד משנה המוציא את תבנו ואת גפתו לר"ה לזבלים והוזק בהן אחר, חייב בנזקו, וכל הקודם בהן זכה. ההופך את הגלל ברשות הרבים והוזק בהן אחר חייב בנזקו:

גמרא במה זכן? דבית רבי ינאי אמרי בשבחו,¹¹³ שמואל אמר בגופן

חזקיה אמר והוא¹¹⁴ שהפכה על פניה לזכות בה. מילתיה דחזקיה אמר המטלטלין נקנין בהפיכה. אלא המטלטלין מהו שיקנו בגרירה? אמר רבי בון בר חייה נראין דברים בעמודין ובעורות קשין, אבל בעורות רכין לא קנה עד שיגביה.

אמר רבי אחא לידא פשטה על שיטתהון דרבנן?¹¹⁵

בן סורר ומורה מהו שיהא חייב בתשלומי כפל בגניבה הראשונה או מאחר שהוא בהתריות מיתה יהא פטור?¹¹⁶ נישמענה מן הדא: הגונב כיס חבירו והוציאו בשבת חייב שכבר נתחייב בגניבת כיס עד שלא קדשה עליו השבת. ולא בהתריית מיתה הוא ותימר חייב. וכא אע"פ שהוא בהתריית מיתה יהא חייב! אמר רבי ינאי בר ישמעאל, ר' הושעיה תניתה כדעתיה. דתני: המוציא אע"פ שלא הניח חייב¹¹⁷ ודכוותה המוציא אע"פ שלא נטל להוציא חייב שאין התרייתו אלא בשעת הוצאתו¹¹⁸ תני אם היה גורר בו ויוצא

¹¹¹ מחיצת הכרם שנפלה, הרי"ז "קידש" וחייב באחריותו

¹¹² כר"מ

¹¹³ אבל לא בגוף הזבל

¹¹⁴ חייב בנזקיו כשהפכו

¹¹⁵ האים לא נוכל לפשוט מברייאת דלהלן?

¹¹⁶ כיון שבא לידי מיתה ע"י הגניבה, אמרי "קלב"מ", ופטור מתשלומין

¹¹⁷ "דהנחת גופו" כהנחת חפץ במקומו

¹¹⁸ עקירת גופו בשעה בפסיעה אחרונה, הו"ל עקירת חפץ ועל הגניבה חייב משעה שהגביה

פטור, שחלו עליו מיתה ותשלומין כאחת. הא אם לא חלו עליו שניהן כאחת חייב בתשלומין¹¹⁹

א"ר יוסי בי ר' בון תיפתר כגון דהוון אילין כיסיא רברבין¹²⁰ שדרכן ליקנות בגרירה ולית שמע מן הדא כלום.

מתיבי הא מתניתא זמנין דמותבין לה ומסייעין לר' יוחנן. זימנין דמותבין לה ומסייעין לריש לקיש. יש אוכל אכילה אחת וחייב עליה ארבע חטאות ואשם אחד טמא שאכל חלב והוא נותן מן המוקדשין ביום הכפורים. ר' מאיר אומר אם היתה שבת והוציאו בשבת אמרו לו אינו השם.

{סוגיא סתומה}

אימת דמתיבין ומסייעין לרבי יוחנן הוציאו בשבת אין כאן הנחה?¹²¹ ולמה אמרו אינו השם.¹²² אימת דמתיבין ומסייעין לריש לקיש הוציאו ביום הכפורים יהא פטור.¹²³ א"ר יוסי בי ר' בון אתייה דרבי מאיר כר' עקיבה דתני מניין ליום הכיפורים שחל להיות בשבת ושגג ועשה מלאכה מניין שחייב על זה בעצמו ועל זה בעצמו תלמוד לומר שבת היא יום הכיפורים הוא דברי ר' עקיבה ר' ישמעאל אומר אין חייב אלא אחת:

הלכה ה משנה שני קדרים שהיו מהלכין זה אחר זה נתקל הראשון ונפל, נתקל השני בראשון, הראשון חייב בנזקי של שני. זה בא בחביתו וזה בקורתו נשברה כדו של זה בקורתו של זה פטור שלזה רשות להלך ולזה רשות להלך:

גמרא רבי יוחנן בעא מהו שיתן לראשון שהות כדי עמידה?¹²⁴ אמר ר' יוסי פשיטא לרבי יוחנן ליתן לראשון

¹¹⁹ תפשוט בעיא דב"ס ומורה, דחייב, מכיון שלא חלו כאחת

¹²⁰ "כיסים גדולים"

¹²¹ הרי חייב על אכילה והוצאה כאחת!

¹²² אלא דאירי בהזיד ביו"כ ושגג בשבת ולהכי פטור דאינו לוקה ומשלם.....

¹²³ והכא קתני חייב בתשלומין אפילו כשהזיד על יו"כ, אלמא לוקה ומשלם (אי איירי בשגג על יו"כ, הו"ל למיתני עוד חטאת)

¹²⁴ או דילמא אין ליתן לו כדי עמידה, רק "כדיי אזהרה"

שהות כדי עמידה. ולא מסתברא דלא, מן השני והילך מהו לשני ליתן שהות כדי עמידה?

נישמעינה מן הדא: הקדרים המהלכים זה אחר זה נתקל הראשון ונפל, ובא חבירו ונתקל בו ונפל, ובא חבירו ונתקל בו ונפל. הראשון משל' לשני, והשני לשלישי, ואם מחמת הראשון נפלו כולן הוא משלם על ידי כולן. וחייבין על ניזקי אדם ופטורין על ניזקי כלים. ואם הזהירו זה את זה כולן פטורין.¹²⁵ חמרים¹²⁶ שהיו מהלכין זה אחר זה ונתקל הראשון ונפל ובא חבירו ונתקל בו ונפל ובא חבירו ונתקל בו ונפל הראשון משלם לשני והשני לשלישי. ואם מחמת הראשון נפלו כולן הוא משלם על ידי כולן. חמורים שהיו מהלכין זה אחר זה נתקל הראשון ונפל ובא חבירו ונתקל בו ונפל אפילו מאה כולן חייבין¹²⁷ אית תנויי תני כולן פטורין. אמר רבי לא מאן דמר חייבין בשהרביצום בעליהן.¹²⁸ נפלו, אין אונסין לבהמה.¹²⁹ חמורים שהיו רגלי אחד מהן רעות¹³⁰ אין רשאים לעבור עליו נפל רשאים לעבור עליו. { מהו רשאים לעבור עליו? דרסין עלוי ועברין } היה אחד ריקן ואחד טעון, מעבירין את הריקן מפני הטעון. אחד פרוק ואחד טעון מעבירין את הפרוק מפני הטעון. היו שניהן טעונים שניהן פרוקין, יעשו פשרה ביניהן. שתי עגלות שתי ספינות אחת טעונה ואחת ריקניי מעבירין פרוקה מפני הטעונה שתיהן פרוקות או טעונות יעשו פשרה ביניהן. הנכנס למרחץ נותן כבוד ליוצא והיוצא מבית הכסא נותן כבוד לנכנס.

זה בא בחביתו וזה בא בקורתו. ר' זעירא בעי שנו והזיקו מהו? נישמעינה מהדא חמשה שישבו על ספסל אחד

¹²⁵ אלמא ה"ל להזהיר (אע"ג דאין שהות לעמוד)

¹²⁶ בפת"ח וקמ"ץ

¹²⁷ =בעלי-החמור

¹²⁸ לא שנפלו מאיליהן

¹²⁹ אים נפלו מחמת עצמן, אין לחייב בעליהן דהו"ל "אונס"

¹³⁰ הולך לאט

ובא אחד¹³¹ וישב בו ונשבר הוא משלם על ידי כולן. ואם מחמת כולן נשבר כולן חייבין:

הלכה ו משנה היה בעל קורה ראשון ובעל החבית אחרון נשברה החבית בקורה פטור, ואם עמד בעל הקורה, חייב, ואם אמר לו לבעל החבית עמוד! פטור. היה בעל החבית ראשון ובעל הקורה אחרון נשברה החבית בקורה חייב, אם עמד בעל החבית, פטור, ואם אמר לו לבעל הקורה עמוד! חייב.

וכן זה בא בנרו וזה בא בפשתנו:

גמרא לא כן אמר רב בממלא כל רשות הרבים. וזו¹³² ממלא כל רשות הרבים?! אמר כיון שעמד נעשה כקרן זוית:

הלכה ז משנה שנים שהיו מהלכין בר"ה אחד רץ ואחד מהלך או שהיו שניהן רצים והזיקו זה את זה, שניהן פטורין:

גמרא יוסי הבבלי אומר היה רץ בר"ה והזיק חייב ששינה המנהג, היה ערב שבת בין השמשות פטור. אמרי הוא יוסי הבבלי הוא יוסי בן יהודי הוא יוסי קטונתא ולמה נקרא שמו קטונתא שהיה קטן חסידים:

הלכה ח משנה המבקע ברשות היחיד והזיק ברשות הרבים, ברשות הרבים והזיק ברשות היחיד, ברשות היחיד והזיק ברה"י אחר חייב:

גמרא א"ר יוסי בן חנינה היה עומד ומבקע עצי בחצירו ונכנס פועל לתבוע שכרו ונתזה הבקעת והזיקתו חייב, ואם מת אינו גולה. והתני ר' חייה פטור. לא פליגי, מה דמר ר' יוסי בשראהו,¹³³ ומה דמר ר' חייה בשלא ראהו. אם בשלא

¹³¹ אדם שמן (חייב הוא ששינה)

¹³² בעל חבית שעמד

¹³³ נכנס

ראהו כיון שאמר לו היכנס חייב והתני ר' חייה פטור.¹³⁴
כיון¹³⁵ שאמר לו הכנס צריך לשמור עצמו. ואית דבעי
מימר¹³⁶ כיון שאמר לו היכנס נעשית כחצר השותפין. דמר ר'
יוחנן בשם רבי ינאי השותפין קונין זה מזה בחצר וחייבין זה
בניזקי זה וזה בניזקי זה.

ולא כן אמר רב בממלא כל ר"ה וזו ממלא כל רשות
הרבים! אמר¹³⁷, מכיון שדרכו להלך בחצר כמי שהוא ממלא
כל החצר:¹³⁸

**הלכה ט משנה שני שוורים תמים שחבלו זה בזה משלמין
במותר חצי נזק. שניהן מועדין משלמין במותר נזק שלם.
אחד תם ואחד מועד, מועד בתם משלם במותר נזק שלם. תם
במועד משלם במותר חצי נזק. וכן שני אנשים שחבלו זה
בזה משלמין במותר נזק שלם. אדם במועד ומועד באדם
משלם במותר נזק שלם. אדם בתם ותם באדם, אדם בתם
משלם במותר נזק שלם, ותם באדם משלם במותר ח"נ. רבי
עקיבה אומר אף תם שחבל באדם משלם במותר נזק שלם.**

**שור שוה מנה שנגח לשור שוה מאתים ואין הנבלה יפה
כלום, נוטל את השור. שור שוה מאתים שנגח לשור שוה
מאתים ואין הנבילה יפה כלום, א"ר מאיר על זה נאמר
ומכרו את השור החי וחצו את כספו. אמר לו ר' יהודה וכן
הלכה!! קיימתה ומכרו את השור החי וחצו את כספו ולא
קיימתה וגם את המת יחצון! ואי זה זה: זה שור שוה
מאתים שנגח לשור שוה מאתים והנבילה יפה חמשים זוז
זה נוטל חצי החי וחצי המת וזה נוטל חצי החי וחצי המת:**

**גמרא שור שוה מנה שנגח לשור שוה מאתים ואין
הנבלה יפה כלום נוטל את השור שאין לו אלא חצי חבלו**

¹³⁴ אפילו באומר לו היכנס!

¹³⁵ =אע"פ שאמר לו היכנס צריך לשמור עצמו

¹³⁶ פליגי

¹³⁷ כ"הו"ל לעיוני ולמה פטר ר"ח

¹³⁸ כ"ע"כ צריך לעשות עבודתו בחצר, ופלוני מהלך "וממלא" כל החצר

לפיכך אם מת השור¹³⁹ או שהכחיש אין לו אלא אותו השור בלבד.

שור שוה מנה שנגח לשור שוה מאתים הכחישו חמשים זוז חזר האחרון וחבל בו ג' של זהב¹⁴⁰ השני משלם לראשון חצי דינר זהב. שור שוה מאתים שנגח שור שוה מאתים השביח והרי הוא יפה ארבע מאות שאילו לא נגחו היה יפה שמונה מאות זוז¹⁴¹ אם עד שלא עמד בדין השביח אין לו אלא כשעת נזקו, הכחיש אין לו אלא כשעת עמדתו בבית דין בלבד. א"ר לא כיני מתניתין: השביח המזיק אם עד שלא עמד בדין השביח אין לו אלא כשעת נזקו, הכחיש אין לו אלא כשעת עמדתו בב"ד.

מ"ט דר"י? אמר קרא ומכרו את השור החי וחצו את כספו. ומה מקיים ר' מאיר וגם את המת יחצון? מיכן שזה מפסיד חצי נזק וזה מפסיד חצי נזק:

הלכה י משנה יש חייב על מעשה שורו ופטור על מעשה עצמו, חייב על מעשה עצמו ופטור על מעשה שורו. שורו שבייש פטור והוא שבייש חייב. שורו שסימא את עין עבדו והפיל את שינו פטור והוא שסימא את עין עבדו והפיל את שינו חייב. שורו שחבל באביו ובאמו חייב והוא שחבל באביו ובאמו פטור. שורו שהדליק את הגדיש בשבת חייב והוא שהדליק את הגדיש בשבת פטור מפני שנידון בנפשו:

גמרא בן פדיא אמר כל המקלקלין פטורין חוץ מן המבעיר והעושה חבורה. א"ר יוחנן במבעיר אינו חייב עד שיהא צריך לאפר והעושה חבורה אין חייב עד שיהא צריך לדם. והתנינן שורו. שורו צריך את האפר!?

¹³⁹ החי

¹⁴⁰ 75 זוז, נמצא שמעון חייב לראובן 12.5 (חצי 25)

¹⁴¹ טעון הסבר כר' לא

הלכה יא משנה שור שהיה רודף אחר שור אחר והוזק זה אומר שורך הזיק והלה אומר לא כי אלא בסלע לקה המוציא מחבירו עליו הראייה.

היו שנים רודפין אחר אחד זה אומר שורך הזיק וזה אומר שורך הזיק שניהם פטורין ואם היו שניהן של איש אחד שניהן חייבין

היה אחד גדול ואחד קטן הניזק אומר הגדול הזיק והמזיק אומר לא כי אלא הקטן הזיק, אחד תם ואחד מועד הניזק אומר מועד הזיק והמזיק אומר לא כי אלא תם הזיק המוציא מחבירו עליו הראייה

היו הניזוקין שנים אחד גדול ואחד קטן והמזיקין שנים אחד גדול ואחד קטן הניזק אומר הגדול הזיק את הגדול וקטן את הקטן והמזיק אומר לא כי אלא קטן את הגדול וגדול את הקטן. אחד תם ואחד מועד, הניזק אומר מועד הזיק את הגדול ותם את הקטן והמזיק אומר לא כי אלא תם הזיק את הגדול ומועד את הקטן המוציא מחבירו עליו הראייה :

גמרא ר' יודן בעי הדין עמדת בית דין מהו?¹⁴² נישמענה מהדא שנים שזרקו שתי צרורות ושברו שתי כדין אחת של יין ואחת של שמן זה אומר של יין שברתי וזה אומר של יין שברתי שניהן משלמין של יין. אחת ריקנית ואחת מליאה זה אומר ריקנית שברתי וזה אומר ריקנית שברתי שניהן משלמין את הריקנית. שברו חבית אחת זה אומר אתה שברתה וזה אומר אתה שברתה שניהן פטורין :

מסכת בבא קמא פרק ד

---

¹⁴² שא"א לעמוד מי הזיק

הלכה א משנה שור שנגח ארבעה וחמשה שוורים זה אחר זה, ישלם לאחרון שבהן, אם יש בו מותר יחזיר לשלפניו, יש בו מותר יחזיר לשלפני פניו, האחרון אחרון נשכר, דברי ר' מאיר. ר"ש אומר: שור שוה מאתים שנגח לשור שוה מאתים ואין הנבילה יפה כלום, זה נוטל מנה וזה נוטל מנה, חזר ונגח לשור אחר שוה מאתים, האחרון נוטל מנה, ושלפניו, זה נוטל חמשים וזה נוטל חמשים זוז, חזר ונגח לשור אחר שוה מאתים, האחרון נוטל מנה, ושלפניו חמשים זוז, ושנים הראשונים דינרי זהב:

גמרא א"ר ינאי בא עליו¹⁴³ ר' מאיר משני צדדין. מה נפשך שלך הוא תניהו לי. אינו שלך תניהו לי שאגבנו! ולא כן א"ר לעזר שמירת נזקין כשמירת קניין. א"ל ר' יודן ומסרו לו לנזקיו? ואינו אלא כמשכון בידו!¹⁴⁴

*****הגהתי פה*****

¹⁴⁵ }ומה ביניהון?¹⁴⁶ ר' יוחנן אמר הקדש ביניהון. על דעתיה דר' מאיר מקדיש הראשון על דעתיה דר' יודא שניהון מקדישין אותו¹⁴⁷ הוקיר, על דעתה דר' מאיר הוקרה לראשון על דעתיה דר' יודא הוקרה¹⁴⁸ לשני. עשה שכר¹⁴⁹ על דעתיה דרבי מאיר השכר לראשון על דעתיה דר' יודא השכר לשניהון. השביח על דעתיה דר' מאיר השביח לראשון על דעתיה דר' יודא השביח לשניהון.

א"ר יוחנן דר' יודה ור' שמעון שניהון אמרו דבר אחד. כמה דרבי יודה אמר קנה¹⁵⁰ כן רבי שמעון אמר קנה¹⁵¹ אלא

¹⁴³ לוי על שמעון (ראובן נגח שמעון, ושמעון נגח לוי)

¹⁴⁴ וא"צ קניין ממש ל"משכון", וחייב בשמירתו וע"כ "אחרון נשכר"

¹⁴⁵ שייך לסוף פירקא דלעיל

¹⁴⁶ ר"מ ור"י

¹⁴⁷ שמעון נעשה שותף גמור בהשור

¹⁴⁸ גם ל..

¹⁴⁹ חרש בו

¹⁵⁰ עיין סוף פרק ג (זה נוטל חצי החי וחצי המת...)

¹⁵¹ במתניתין—דמיד כשהזיק, קנה ונעשה שותף בהשור

שרבי יודן אמר קנה לחי קנה למת. ורבי שמעון אומר לא קנה אלא למת בלבד. {

תמן תנינן וכן שלשה שהטילו לכיס הותירו או פחתו כך הן חולקין.¹⁵² אמר ר' בון נראין דברים בשנטלו מרגלית דיכול מימר ליה אילו לא עשרתי¹⁵³ דינריי לא הייתה מזבין כלום. אבל דבר שדרכו לחלק מביאין לאמצע וחולקין. אמר רבי לעזר ואפילו דבר שדרכו לחלק דיכול מימר ליה את פרגמטיא דידך סגין ואת מנעה מזבנתא.¹⁵⁴ אנא פרגמטיא ידי קליל ואנא הפך מזבנתא. אנא פרגמטיא ידי קליל ואנא הפך ומתהפך בדידי ומטי בך.¹⁵⁵ עד כדון בשהיתה פגמטייו נתונה כאן. היתה פרגמטייו נתונה ברומי.¹⁵⁶ דיכול מימר ליה עד דאת סליק לרומי אנא הפך ומתהפך בדידי הכא ומטי בך.

תני שלשה שהטילו לכיס ונגנבו כך הן חולקין¹⁵⁷ והתני בללו אבנים ונגנבו מחצה לזה ומחצה לזה. א"ר שמי סלעים גסות הן ולית ידע אי מן הדין נסב אי מן הדין נסב מספק מחצה לזה ומחצה לזה. אבל אבנים דקות הן ואיפשר לבלול, לצאת ידי כולן כל אחד ואחד נוטל לפי כיסו.

מה חמית מימר בגניבה אנן קיימין או אינן קיימין אלא במשתייר?¹⁵⁸ אמר רבי יוסי בי ר' בון ואפילו תימר בגניבה אנן קיימין, נמצאת מידת הדין לוקה. הגע עצמך דהוה לדין חמשין ולדין מאה וחמשין נגנבו חמשין אישתכח דהדין דחמישיתה דלא מפסד כלום.¹⁵⁹

¹⁵² "לא" לפי ערך המעות—רק שווה בשווה

¹⁵³ =חסרתי דינריי

¹⁵⁴ אתה מונע עצמך מלמכור

¹⁵⁵ ואני מגיע ברווחים, אליך

¹⁵⁶ הסחורה כבר במקום הראוי לימכר בשער הכי-יקר

¹⁵⁷ לפי מה שהטילו

¹⁵⁸ הא דאמרת "חולקין בשווה" בפיחתו, דווקא בגניבה או אפילו בפיחת מחמת מו"מ?

¹⁵⁹ אפי' בנגנבו לא מסתבר, דבעל 150 מפסיד רק 25 ונשאר בידו 125 (25 היא חמישית מ125)

תמן תנינן האחרון נוטל מנה ושלפניו חמשים זוז ושנים הראשונים דינרי זהב רבי שמואל בשם ר' זעירא וכן לשכר.¹⁶⁰ א"ר יוסה הדא דר' זעירא פליגא על דר' לעזר.¹⁶¹ א"ר מני קשייתה קומי ר' יודן אמר לי לא מודה ר' לעזר שאם התנו ביניהן שזה נוטל לפי כיסו וזה נוטל לפי כיסו! שוורים כמותנין הן! חזר ואמרה קומי ר' יוסי א"ל בפירוש פליגי!¹⁶² ר' לעזר אמר סתמן חולקין בשוה, ר' זעירא אמר סתמן זה נוטל לפי כיסו וזה נוטל לפי כיסו:

הלכה ב משנה שור שהוא מועד למינו ואינו מועד לשאינו מינו, מועד לאדם ואינו מועד לבהמה, מועד לקטנים ואינו מועד לגדולים, למין שהוא מועד לו, משלם נזק שלם, ולמין שאינו מועד לו, משלם חצי נזק. אמרו לפני ר' יהודה: הרי הוא מועד בשבתות ואינו מועד בימות החול? אמר להן: בשבתות משלם נזק שלם, ובימו' החול משלם חצי נזק. מאימתי הוא תם? משיחזור בו שלשה ימי שבתות:

גמרא מכיון שהרג אדם אחד אינו מועד?¹⁶³ רב אמר בשהרג שלשה עכו"ם. רבי יוסי בן חנינא אמר כשרדף שלש רדיפות והן משערין שיש ברדיפתו נגיחה¹⁶⁴

יצא ביום הראשון ונגח שוורים, בשני ונגח כלבים, בשלישי ונגח חזירים, על ידי שלשה מינין לשלשה ימים מהו שיעשה שור מועד? יצא ביום הראשון ונגח, בשני לא יצא, בשלישי יצא ונגח?¹⁶⁵ ייבא בפלוגתא דרב אדא בר אחווא ודרב הונא דאיתפלגון: נדה שבדקה עצמה ביום ראשון בדקה ומצתה טמא, בשני לא בדקה, בשלישי בדקה ומצתה טמא. רב אדא בר אחווא בשם רב נדה וודאי, רב הונא בשם רב אמר נדה ספק. אמר רב הונא תמן הוינא ברישא ובסיפה

¹⁶⁰ אים השכירו "שור הזה" והרוויחו, חולקין לפי ערך

¹⁶¹ הנזכר בקטע "תמן" דלעיל

¹⁶² לעניין שור שנגח

¹⁶³ כ והורגין אותו מיד, ואיך אפשר "שור המועד"?

¹⁶⁴ כדי להמית

¹⁶⁵ מי אמרינן דהוי כאילו נגח גם ביום השני

ובאמצעותה. אישתאלית לרב ואמר ספק, אישתאלת לרב ואמר וודאי, חזר ואמר ספק! ורב אדא בר אחווה לא הוה תמן אלא כד מר וודאי.

רב ירמיה בשם רב אמר הילכתא כר' מאיר בתמה¹⁶⁶ וכר' יודה בהועדה.¹⁶⁷

הוינן סברין מימר מאי טעמא דר' יודה?¹⁶⁸ מכיון דו חמי לון לבושין נקיין¹⁶⁹ עוד הוא משנה דעתיה:

הלכה ג משנה שור של ישראל שנגח לשור של הקדש ושל הקדש שנגח לשור של ישראל פטור, שנאמר שור רעהו ולא שור של קדש. שור של ישראל שנגח לשור של עכו"ם פטור, ושל עכו"ם שנגח לשור של ישראל בין תם בין מועד משלם נזק שלם:

גמרא רב אמר ראה ויתר גוים התיר ממונם של עכו"ם. חזקיה אמר הופיע מהר פארן והופיע פנים כנגד עכו"ם. רבי יוסי בן חנינה אמר הורידן מנכסיהן. רבי אבהו בשם רבי יוחנן אמר כדיניהן. א"ר לא על הדא איתאמרת אלא כהדא דתני רבי חייה: שור של עכו"ם שנגח שור של עכו"ם אחר חבירו אע"פ שקיבל עליו לדון בדיני ישראל בין תם בין מועד משלם נזק שלם. על הדא איתאמרת ר' אבהו ר' יוחנן כדיניהן.

מעשה ששילח המלכות שני איסטרטיוטות¹⁷⁰ ללמוד תורה מרבן גמליאל ולמדו ממנו מקרא משנה תלמוד הלכות ואגדות. ובסוף אמרו לו כל תורתכם נאה ומשובחת חוץ משני דברים הללו שאתם אומרים בת ישראל לא תיילד לעכו"ם אבל עכו"ם מיילדת לבת ישראל ברשותה גזירו של ישראל

¹⁶⁶וסגי ביד התינוקות ממשמשין כדיי "ליעשות תם"

¹⁶⁷ובעי' 3 יום דווקא

¹⁶⁸דאינו מועד לימות החול

¹⁶⁹מכיון שרואה בגדי שבת, זחה דעתו עליו

¹⁷⁰חייל רומי

אסור ושל עכו"ם מותר. באותו שעה גזר רבן גמליאל עכל גזילות עכו"ם שיהא אסור מפי חילול השם. שור של ישראל שנגח לשור של עכו"ם פטור וכו' בדבר הזה אין אנו מודיעין אפי' כן לא מטילן¹⁷¹ לסולמית דצור עד דשכחון כולן:

הלכה ד משנה שור של פיקח שנגח לשור¹⁷² חרש שוטה וקטן, חייב. שור חרש שוטה וקטן שנגח לשור של פיקח פטור. שור חרש שוטה וקטן שנגחו מעמידין להן אפוטרופוס ומעידין בהן בפני אפוטרופוס. נתפקח החרש, נשתפה השוטה, הגדיל הקטן חזר לתמותו דברי רבי מאיר. רבי יוסי אומר הרי הוא בחזקתו. שור האיסטדין אינו חייב מיתה שנאמר כי יגח ולא שיגיחוהו אחרים:

גמרא כיני מתניתא שור של חרש שור של שוטה שור של קטן. והא תנינן. שור חרש שוטה וקטן שנגחו מעמידין להן אפוטרופוס. ומעידין להן בפני אפוטרופוס.

עד כדון כשהועדו לפני אפוטרופין ומסרום לבעלים¹⁷³ הועדו לפני הבעלים ומסרום לאפוטרופין מהו? נישמענייה מן הדא: שאלו בחזקת שהוא תם ונמצא מועד, הבעלין משלמין חצי נזק והשואל חצי נזק.¹⁷⁴ א"ר אלעזר דר' יוסי היא דרבי יוסי אמר הרי הוא בחזקתו. ואין כרבי יוסי ישלם את הכל בששאלו בחזקת שהוא תם. ואין בששאלו בחזקת שהוא תם לא ישלם כלום ביודע בו שהוא נגחן.

תני המית בפני השואל ומסרו לבעלים עד שלא נגמר דינו פטור, משנגמר דינו חייב.¹⁷⁵ ר' יעקב אומר אף משנגמר דינו עד שלא נסקל פטור.¹⁷⁶

---

¹⁷¹ לא מטיא להון (לא הגיעו)

¹⁷² של

¹⁷³ חזר לתמותו

¹⁷⁴ אלמא שנשאר בהעדאתו

¹⁷⁵ דאין אומרין באיסה"ן הש"ל

¹⁷⁶ אומרין באיס"הן...

¹⁷⁷א"ר יוחנן בתחילה אין ממנין אפוטרופין על מנת לחוב להן אלא לזכות להן, ואם חבו חבו. רבי יוסי בן חנינה אמר בין בתחילה בין בסוף אין ממנין אפוטרופין על היתומין לא לזכות ולא לחובה.

מתניתין פליגא על דרבי יוסי בן חנינה מעמידין להן אפוטרופין ומעידין להן בפני אפוטרופין. א"ל שנייא היא בשור, שלא יצא ויזיק. שורו של יתומין ושל אפטרופסין¹⁷⁸ שיצא והיזק מהו? ר' יוחנן אמר משל יתומין שאם אתה אומר משל אפוטרופין לא נעשה אדם מעולם אפיטרופוס. רבי יוסי בן חנינה אמר משל אפיטרופין. ואתייא דרבי יוסי בן חנינא כאבא שאול, ודרבי יוחנן כרבנין. דתנינן תמן אפיטרופוס שמינהו אבי יתומין ישבע, מינהו בית דין לא ישבע שבית דין מבחנין אותו.¹⁷⁹ אבא שאול אומר חילוף הדברים: אפיטרופוס שמינהו אבי יתומין לא ישבע דבעי ממשכנא ליה¹⁸⁰ מינהו בית דין ישבע אית בר נש בעי מיתן¹⁸¹ כמה ומיתקרי הימן.

אמר אבא בר רב הונא הדא אמרה¹⁸² המכיש בהמת חבירו והלכה והזיקה חייב בנזקיה:

הלכה ה משנה שור שנגח את האדם ומת, מועד משלם את הכופר, ותם פטור מן הכופר, וזה וזה חייבין מיתה. וכן בבן וכן בבת. נגח עבד או אמה, נותן שלשים סלעים, בין שהוא יפה מנה בין שאינו יפה אלא דינר זהב:

גמרא תני ובעל השור נקי, נקי מחצי כופר דברי ר' אליעזר. אמר לו רבי עקיבה רבי! והלא מוקדם הוא לבית הסקילה חמורה! אמר לו לא אמרתי אלא בנתכוון להרוג את

¹⁷⁷לישא וליתן בנכסי יתומים

¹⁷⁸כ שור של יתום שאפוטרופוס שומרו

¹⁷⁹שהוא מהימן

¹⁸⁰מרגיש שרוצים "למשכן" אותו, ואין מאמינים אותו

¹⁸¹"מתיסר הרבה" כדי שייקרא "נאמן"

¹⁸²שור האיציטדין...

הבהמה והרג את האדם וכו'. עד דו מקשי לה על דרבי ליעזר יקשינה על ידיה¹⁸³ אמר רבי מיישא תיפתר בשעבר ושחטו. ואית דבעי מימר מן דילפה מן דר' ליעזר¹⁸⁴ עוד הוא אמר כן לא אמרתי אלא בשנתכוון להרוג את הבהמה והרג את האדם לעכו"ם והרג ישראל לנפלים והרג של קיימה פטור. מה מקיים ר' עקיבה ובעל השור נקי נקי מדמי עבד. ולית ליה לרבי עקיבה נקי מחצי כופר? אם כופר יושת עליו במועד הכתוב מדבר. ולית ליה לר' ליעזר נקי מדמי עבד נאמר כאן השור יסקל ונאמר להלן השור יסקל מה שור שנאמר להלן במועד הכתוב מדבר אף השור יסקל שנאמר כאן במועד הכתוב מדבר. ולית כתיב סקול יסקל השור?!¹⁸⁵ אמר, מוטב ילמד השור יסקל משור יסקל ואל ילמד שור יסקל מסקול יסקל השור.

א"ר יסא מיליה שמעית מן דרבי שמואל בר רב יצחק הכא ולית אני ידע מה הוא. אמר ליה רבי זעירא דלמא דא היא,¹⁸⁶ בתחילה אינו מדבר אלא בתם, החזיר את המועד לכופר. החזיר את שניהן לניזקין. יכול כשם שהחזירו לניזקין כך החזירו לדמי עבד? ת"ל ובעל השור נקי נקי מדמי עבד.

א"ר לא בכל אתר אתר אתר מחמיר בעבד יותר מן הכל שאפילו מוכה שחין נותן שלשים סלע. הייתי אומר אף בתם כן תלמוד לומר ובעל השור נקי

ד"א נקי מדמי וולדות. בכל אתר אתר אתר מחמיר במועד מתם והכא אתר מחמיר בתם יותר ממועד?!¹⁸⁷ אלא כיני אנשים שאינן מתכוונין חייבים, שוורין שאינן מתכוונין פטורין. הא אם היו מתכוונין יהו חייבין? ת"ל ובעל השור נקי נקי מדמי וולדות. ולית כתיב וכי ינצו אנשים אנשים ולא

¹⁸³ ר"עק דריש לה "נקי מדמי עבד" (ואיך ישלם "מגופו" דמי עבד כשמוציאין אותו למיתה?)

¹⁸⁴ אחר ששמע מר"א... גם הוא אמר

¹⁸⁵ בתם

¹⁸⁶ עיין בחומש

¹⁸⁷ כ אפילו מועד אינו משלם דמי וולדות, ול"ל קרא לתם?

שוורים! א"ר חגי כיני מתניתא: אנשים שאין מתכוונים חייבין, שוורים שאין מתכוונים פטורין. הא אם היו מתכוונים יהו חייבין, ת"ל ובעל השור נקי נקי מדמי וולדות. ולית כתיב כי ינצו כי יריבון והלא היא מצות היא מריבה מה כאן בשאינו מתכוין אף להלן בשאינו מתכוין. אי מה להלן במתכוין אף כאן במתכוין?¹⁸⁸

מאי כדון? כיי דמר רבי שמואל בר רב יצחק בתחילה אינו מדבר אלא בתם כו'¹⁸⁹

ומניין לניזקי העבד?¹⁹⁰ תלמוד לומר או בן יגח או בת יגח. ואם עבד וגו'. רבי חיה בר ווא ורבי שמואל בר רב יצחק חד אמר לא תהא תוספת יתירה על העיקר,¹⁹¹ וחרנה אמר משלם לו כל נזקו:

הלכה ו משנה שור שהיה מתחכך בכותל ונפל על האדם, נתכוון להרוג את הבהמה והרג את האדם, לעכו"ם והרג את ישראל, לנפלים והרג בן קיימא פטור:

גמרא ואיש כי יכה כל נפש אדם. להביא את המכה ויש בו כדי להמית. אית תני תני אין בו כדי להמית.¹⁹² א"ר לא ואפילו יש בו כדי להמית ובא אחר והמית, הממית חייב.

והמית איש או אשה. מה האיש מוריש נזקיו לבניו, אף אשה מורשת נזקיה לבניה. ואין הבעל יורש את אשתו! אמר ר"ל כך פירשה ר' הושעיה אבי המשנה: בכופר של אחר מיתה שנו¹⁹³

¹⁸⁸ ואפ"ה פטר "שוורים", ול"ל "בעל השור נקי"?

¹⁸⁹ כדלעיל (איצטריך ל"נקי מדמי עבד")

¹⁹⁰ אים הזיק שור את עבדו שחייב לשלם

¹⁹¹ אין משלם יותר מ30 שקלים

¹⁹² ...ובא אחר והמיתו, חייב השני

¹⁹³ כיון דכופר משתלם לאחר מיתה, אין הבעל נוטל בראוי

{תני המוכר שור לחבירו ונמצא נגחן, רב אמר מקח טעות הוא, ושמואל אמר יכיל הוא מימר ליה לשחיטה מכרתיו לך}¹⁹⁴

ונתן פדיון נפשו. אית תניי תני נפש מזיק, אית תניי תני נפש ניזק.

מאן דאמר נפש מזיק: הכהו הראשון הכיית מיתה ובא השני ובילבלו. אין תימר יש נזקים בכולו¹⁹⁵ הראשון נותן נזקו והשני נותן כופרו. אין תימר אין נזקין בכולו, הראשון נותן כופרו¹⁹⁶ והשני פטור.

כמאן דמר פדיון נפשו של ניזק: אין תימר יש ניזקין בכולו הראשון נותן כופרו והשני פטור אין תימר אין נזקין בכולו שניהן פטורין:

הלכה ז משנה שור האשה, שור היתומים, שור אפוטרופוס, שור המדבר, שור ההקדש, שור הגר שמת ואין לו יורשין, הרי אילו חייבין מיתה. ר' יהודה אומר: שור המדבר, שור ההקדש, שור הגר שמת ואין לו יורשין, פטורין מן המיתה, מפני שאין להן בעלים:

גמרא מאי טעמא דרבי יודא? והועד בבעליו ולא ישמרנו. אין בעלים לאילו לענין נזקין.¹⁹⁷ תני רבי הושעיה לעניין נזקין רבי מאיר מחייב ורבי יודן פוטר. לכופר מה? רבי פדת בשם ר' הושעיה: הכל מודין בכופר שהוא חייב ואית דאמרין רבי יוחנן בשם רבי ינאי כשם שחולקין בנזקין כך הן חולקים בכופר.

¹⁹⁴ ל"ש כאן

¹⁹⁵ יש דין "תשלומי נזק כולו"

¹⁹⁶ כיון דאין משלם "נזק", ישלם "כופר" (דהא הכהו הכאת מיתה)

¹⁹⁷ כ "מיתת השור"

ר' ירמיה בעי קומי ר' זעירא היך עבדין עובדא? א"ל כר' הושע' לעניין נזקין ר' מאיר מחייב ורבי יודן פוטר. הא לכופר דברי הכל חייב:

הלכה ח משנה שור שהוא יוצא ליסקל והקדישו בעליו אינו מוקדש, ואם שחטו, בשרו אסור. אם עד שלא נגמר דינו, הקדישו בעליו מוקדש, ואם שחטו, בשרו מותר:

גמרא תני שור שהיה יוצא ליסקל ונמצאו עדיו זוממין רבי יוחנן אמר כל הקודם בו זכה. ריש לקיש אמר ייאוש טעות הוא. וכן עבד היוצא ליהרג ונמצאו עדיו זוממין רבי יוחנן אמר זכה עצמו, ריש לקיש אמר ייאוש טעות הוא:

הלכה ט משנה מסרו לשומר חנם ולשואל ולנושא שכר והשוכר נכנסו תחת הבעלים. יצא והזיק, מועד משלם נזק שלם, ותם משלם חצי נזק. קשרו בעליו במוסירה ונעל בפניו כראוי ויצא והזיק, חייב. ר' יהודה אומר תם חייב ומועד פטור. שנאמר "ולא ישמרנו בעליו" ושמור הוא זה! ר' אליעזר אומר אין לו שמירה אלא סכין!

גמרא אמר רבי לעזר: דברי רבי מאיר, שמירת נזקין כשמירת שומר שכר.¹⁹⁸ דברי רבי יודא, שמירת נזקין¹⁹⁹ כשומר חנם.

{הגהתי פה}

אמר ר' לעזר: דברי רבי מאיר, מסר שור לשומר חנם²⁰⁰ יצא והזיק, פטור²⁰¹ יצא ונטרף, פטור. לשומר שכר, יצא והזיק,

¹⁹⁸ ובעי שמירה מעולה

¹⁹⁹ שור המועד

²⁰⁰ ושמרו "שמירה פחותה"

²⁰¹ דש"ח וודאי סגי בשמירה פחותה

חייב, יצא ונטרף, חייב. א"ר לעזר דברי ר' יודא, מסר שור מועד לשומר שכר יצא והזיק פטור²⁰² נטרף פטור.²⁰³

אמר ר' אליעזר והלא שמור הוא והתורה חייבתו!²⁰⁴
אמר ר' לעזר כל שמירה שאמרה תורה אפילו הקיפו חומת ברזל אין משערין אותו אלא בגופו.²⁰⁵ לפיכך רואין אותו אם ראוי לשמירה פטור ואם לאו חייב:

.....
דוגמה לפלוגתת ר"מ ור"ש בריש פירקין:

יש א ב ג ד, א הוא שור המזיק ושווה 200 זוז,
חצי-נזק של ב=80, ג=55, ד=70
לר"מ ד נוטל 70, ג נוטל 55, ב נוטל 75. ולא נשאר כלום ל א

לר"ש מיד כשנגח א ל ב, יש ל ב 80 ול א 120
כשחזר ב ונגח ל ג : ב נותן $80/200 * 55 = 22$, א נותן $120/200$
 $33 = 55 * \{ \text{סה"כ משלמין ל ג 55} \}$

חזר ג ונגח ל ד, א נותן מחלקו הנשאר דהיינו 87, $87/200 * 70 = 30.45 =$
ב נותן $20.3 = 70 * 58/200$
ג נותן $19.25 = 70 * 55/200$
כמובן שיש ל ד סה"כ כל חצי-נזקו 70
ל ג נשאר 35.75
ל ב "" 37.7
ל א "" 56.55

²⁰²דמועד סגי ליה בשמירה פחותה
²⁰³כיון דשור נגח הוא, ל"ה לאסוקי שאחרים יזיקו אותו!
²⁰⁴איך תאמר "שמור", והתורה חייבתו!
²⁰⁵"לפי העניין"...

יש פורמלה קלה לכל זה לדוגמה נחשב ב

$$(80/200)-(80/200*55/200)-(80/200*55/200*70/200)$$

The percent “B” has in the animal after each
Negicha is the amount successively after each
subtracted #

To make calculations easier. Use the following: for b
 $(80/200)*(1-55/200)*(1-70/200)$

After each Negicha continue to the next “bracket”

For a

$$(120/200)*(1-80/200)*(1-55/200)*(1-70/200)$$

For c

$$(55/200)*(1-70/200)$$

For d

$$70/200$$

I hope this will give the reader a sufficient knowledge
in Shitas R Shimon

We pose a problem : if we have a mikvah containing
40 log . we add 1 log Sheoovim then we draw one
log,

How much k=(kosher water) is left . & how much
p=posul water

Lets name this “putting & drawing process”

“act”=action. So we are interested to know after , say
7 acts, what of the 40 will be k & p

The first act is: $40 - (40/41) * 1$, because we must assume that $40/41$ of the 1 log drawn, is k.

Now let us assume that we are left with B amount of k

Now the second act takes place, we do $B - (B/41) * 1 = C$

Then we do $C - (C/41) * 1 = D$ etc.

We can rewrite this in a simpler form: $C = B * (40/41)$

And $D = C * (40/41)$. or even better:

$$D = B * (40/41) * (40/41)$$

Now surely $B = 40 * (40/41)!$

So for D we simply have $40 * (40/41)^3!$

More general: let N be the amount of water “put and drawn” (in our case it was 1, it may be $\frac{1}{2}$ $\frac{1}{4}$ or 2 etc.)

The formula is as follows: $C = B - (B/(40+N)) * N$

After some algebra this reduces to $C = B * (40/(40+N))$

So we can state the following: let N be the “amount”

We wish to know what k will be after 13 acts

$$40 * (40/(40+N))^{13}$$

We may ask, say $N=1/1,000,000$ & $\text{act}=1,000,000$
 In other words he puts and draws one-millionth of a
 log---but he does this act one-million times---what
 will be the resulting amount of k ?

Let $j=1/N$, we would rewrite the last formula:
 $40 \cdot (40/(40+(1/j)))^j$ (let j be a very high number...)

The last part can be rewritten as:
 $[40j/(40j+1)]^{(40j \cdot 1/40)}$

Or $\{[40j/(40j+1)]^{(40j)}\}^{1/40}$

Let $40j=jj$, we can rewrite the part in $\{ \dots \}$ $(jj/jj+1)^{jj}$

Now, if jj is a very large number-the more the
 merrier...) (because j is very large) it turns out that
 the last formula is a very famous number in math!
 Namely: $1/e=0.36787944117144$

So we have: $40 \cdot (1/e)^{1/40}!!!$
 39.01239648113330059 that is the amount of k
 water

Note, had he done it the “simple way” adding 1 log
 and drawing one log, we have simply $40 \cdot (40/41)=$
 39.0243902439024

A little more kosher water!!

The “non-simple way” we have more than $1/100^{\text{th}}$ of a log posul than the “simple way” .

A interesting question how many times must we do the act to get $\frac{1}{2}$ of the mikveh p?

Or $40 \cdot (40/41)^q = 20$. what is q?

To simplify: $(40/41)^q = .5$

Or $q \cdot (\ln 40 - \ln 41) = \ln (.5)$

$q = \ln(.5)/(\ln 40 - \ln 41) =$

28.07103452636317 so if you do the act 29 times you have mostly posul water..

This is true if you use $N=1$, what if $N=1/10$?

We must solve $(40 \cdot 40.1)^q = .5$

Follow similar steps and find

$q = 277.60530143176273$, we must do the act 278 times in order to get most posul

but each act is just $1/10$ of log of posul water, so we must “waste” 27.8 log of water to accomplish the “paslus” (not 29 as in the first case!)

again we will try N a very large number and do the following : $(1/N) \cdot \ln(.5)/(\ln 40 - \ln 40 + (1/N))$ to find the least amount of posul water required to cause the mikveh to have “Rov Sheoovim”)

Please note : the denominator is $N \cdot \ln (40/40 + 1/N)$

or , $\ln [(40/40+1/N)^N]$. The expression inside the [...] we already verified for a large N, is $= e^{(-1/40)}$ (a compact form for $1/e^{40}$)

Now, $\ln [e^{(-1/40)}]$ is simply $-1/40$.

The numerator of above is $\ln(.5)$, simply divide numerator /denom and you get 27.7258872224!

That is the amount of Log you need to Pasel the mikveh if you have a constant drip-in drip-out system!

Let us return to Shitas R Shimon. If ox of Reuven (aka A) is \$200 and generates a payment from “itself” of \$25 (i.e. \$50 damage), Shimon (aka B) gains ownership of 25, so now we have “partners” In this ox— $A=175$, $B=25$.

What happens if this ox gores once more! Shimons’ ox (or anything belonging to Shimon?)

We know that $X-(n*X/200)$ is $=X*((X-n)/200)$. {##}

Let X be the value of Reuven's ox, n, the amount of damage (i.e. chaste nezek)

Or $200-(25*200/200)$ that is A's partnership after first negicha

For Second negicha we take $A-(25*175/200)$ or $175-(25*175/200)$ {b/c now A owns only $175/200$, so he pays $25*(175/200)$ } and so on.

Using ## We can rewrite : $A*((A-n)/200)^t$. where t= the number of the negicha , so to know Reuven's share on the 7th negicha : $200*((200-25)/200)^7$ (to the power of 7)

We can ask, how many negichos are necessary in order to have A&B to have an equal \$100 share in the ox?

We must solve for t: $((200-25)/200)^t = .5$
 Or $t*(\log 175 - \log 200) = \log (.5)$
 $t = \log(.5)/(\log 175 - \log 200) = 5.19$
 after the fifth negicha!

Let us consider a very complicated case: A kicks B, B “takes revenge” and kicks A. this might happen many times. Note when A kicks B, B becomes a partner in A, now when B kicks A, he is kicking “himself” (partially). Now A kicks again, but A is not fully “A” and is not kicking a full “B”, hence we must take all of this in consideration when calculating their respective shares in their “original” ox. Some notation & formula:

T_r =total value of Reuven's ox. T_s =...of Shimons' ox.
 R_r =Reuven's ownership in his ox. S_s = Shimons'....

Let us assume that both oxen had an initial value of 10,000. also, each “negicha”—of either party—was 200-but payment as Chatsi-Nezek is 100.

Our values are: $Tr=10,000$. $Ts=10,000$. $RR=10,000$. $Ss=10,000$.

We start: $rr(2)=rr(1)-\{100*[rr(1)/tr]*[ss(1)/ts]\}$

Transalate : $rr(2)=10,000-$

$\{100*[10,000/10,000]*[10,000/10,000]\}=9900$

That is what Reuv. Owns in his ox, *after* first negicha.

Now, $ts=ts-200$, simply b/c it suffered a nezek.

And $ss(1.5)=ss(1)*(ts/(ts+200))$,... obviously shimons portion became “smaller”, proportionally .

$Ss(2)=ss(1.5)-\{100*[rr(2)/tr]*[ss(1.5)/ts]\}$

.....= $9800-\{100*[9900/10000]*[9800/9800]\}$

Again we must “adjust” now for tr , as we did with ts . Also we create, $rr(2.5)$ as above.

Then we have a “second negicha”

$Rr(3)=rr(2.5)-\{100*[rr(2.5)/tr]*[ss(2)/ts]\}$

Adjust for ts & $ss(2.5)$.

$Ss(3)=$ same as $ss(2)=\dots$ ”up” everything with “one”

I hope you can figure out the rest....

With some algebraic manipulation we get:

$$Rr(k+1)=rr(k)*(1-[100/tr(k)])* \\ (1-[ss(k)/\{tr(k)*ts(k)\}])$$

$$ss(k+1)=ss(k)*(1-[100/ts(k)])* \\ (1-[rr(k)/\{tr(k)*ts(k+1)\}])$$

When k is ≥ 1

The derivation of this formula, We would leave for the Chushave reader.

We can use a program to find the values of rr & ss
We give some output. The first RR &SS is value of
Reuven & Shimon in their respective oxen after
negicha 1.

The second RR &SS is value of their oxen after
Shimons' "revenge"

Negicha #	RR	SS	RR	SS
1.	9900.	9800.	9702.	9799.01
2.	9603.01	9599.0302	9407.0302	9598.0504

3. 9309.0602 9398.091 9115.1215
9397.1215

4. 9018.1818 9197.1828 8826.3056
9196.2237

5. 8730.4068 8996.3058 8540.6154
8995.3572

6. 8445.7686 8795.4604 8258.0849
8794.5224

7. 8164.3014 8594.6469 7978.7491
8593.7198

8. 7886.0407 8393.8658 7702.6444
8392.9495

9. 7611.0232 8193.1174 7429.8084
8192.212

10. 7339.287 7992.402 7160.28 7991.5078

11. 7070.8715 7791.7201 6894.0997
7790.8372

12. 6805.8177 7591.0721 6631.3095
7590.2006

13. 6544.168 7390.4585 6371.953
7389.5985

14. 6285.9666 7189.8797 6116.0756
7189.0314

15. 6031.2595 6989.3361 5863.7245
6988.4997

16. 5780.0946 6788.8283 5614.9491
6788.0039

17. 5532.522 6588.3567 5369.8007
6587.5445

18. 5288.5937 6387.922 5128.3332
6387.1222

19. 5048.3643 6187.5246 4890.6029
6186.7374

20. 4811.8909 5987.1652 4656.6686
5986.3908

21. 4579.2335 5786.8444 4426.5924
5786.0829

22. 4350.455 5586.5628 4200.4393
5585.8146

23. 4125.6215 5386.3212 3978.2778
5385.5863

24. 3904.8027 5186.1202 3760.1803
5185.399

25. 3688.0722 4985.9606 3546.2233
4985.2533

26. 3475.508 4785.8432 3336.4877
4785.1501

27. 3267.1926 4585.7689 3131.0596
4585.0903

28. 3063.2137 4385.7386 2930.0305
4385.0748

29. 2863.6647 4185.7532 2733.4982
4185.1046

30. 2668.6457 3985.8139 2541.5673
3985.1808

31. 2478.2635 3785.9217 2354.3504
3785.3045

32. 2292.6334 3586.0779 2171.9685
3585.4769

33. 2111.8794 3386.2838 1994.5528
3385.6995

34. 1936.1362 3186.5407 1822.2458
3185.9736

35. 1765.5502 2986.8503 1655.2034
2986.301

36. 1600.2819 2787.2142 1493.5964
2786.6832

37. 1440.5074 2587.6344 1337.614
2587.1224

38. 1286.4221 2388.113 1187.4666
2387.6207

39. 1138.244 2188.6523 1043.3903
2188.1805

40. 996.21829 1989.255 905.65299
1988.8046

41. 860.62382 1789.9241 774.56144
1789.4962

42. 731.78136 1590.6633 650.47232
1590.2591

43. 610.0653 1391.4767 533.80714
1391.0978

44. 495.92051 1192.3695 425.07472
1192.0175

45. 389.88746 993.34795 324.90622
993.02521

46. 292.64221 794.42016 234.11377
794.12956

47. 205.06429 595.59717 153.79822
595.34272

48. 128.36415 396.89515 85.5761
396.68287

49. 64.359492 198.34143 32.179746
198.18187

Please study the chart carefully and you will find many interesting stuff.

מסכת בבא קמא פרק ה

הלכה א משנה שור שנגח את הפרה ונמצא עוברת בצידה ואין ידוע אם עד שלא נגחה ילדה ואם משנגחה ילדה, משלם חצי נזק לפרה ורביע לוולד. וכן פרה שנגחה את השור ונמצא וולדה בצידה ואין ידוע אם עד שלא ילדה נגחה ואם משנגחה ילדה, משלם חצי נזק מן הפרה ורביע מן הוולד:

גמרא וכי כל הפרות מפילות?! נהלך בהן אחר הרוב ואמור מחמת נגיחה הפילה! זאת אומרת שלא הילכו במידת הדין בממון אחר הרוב אלא במיעוט²⁰⁶

---

²⁰⁶ כ"אין הולכין בממון אחר הרוב"

א"ר יוסי במקום אחר הילכו במידת הדין בממון אחר הרוב כהדא דתני ר' אחא גמל האוחר בין הגמלים ונמצא שם אחד מת, חייב. בידוע שזה הרגו.

ואמר ר' ינאי כיני מתניתא: משלם חצי נזק מן הפרה ובעל הוולדות עולה לבעל הפרה רביע.²⁰⁷ א"ר יוסי זה נותן מחצה וזה נותן מחצה.²⁰⁸ מה מפקה מביניהון? מתו הוולדות. מאן דמר משלם חצי נזק לפרה ורביע נזק לוולד, אהן²⁰⁹ יהיב נזקיה, ואהן²¹⁰ יהיב נזקיה²¹¹ מאן דמר משלם חצי נזק מן הפרה ובעל הוולדות עולה לבעל הפרה רביע, אהן²¹² יהיב נזקיה ואהן אמר לא לדין בעית אידי ליקומיד!²¹³

וכן פרה שנגחה את השור כו'. ר' בון בר כהנא בעא קומי ר' אימי מפני שהוא ספק. הא אילו וודאי זה נותן מחצה וזה נותן מחצה. כך אני אומר רגלה של אדם אחד, כולה של אדם אחד זה נותן מחצה וזה נותן מחצה?! אמר ליה במועד היא מתניתא. רגלה מכורה לך, מכר חציה. רגלה שנייה מכורה לך,²¹⁴ מכר חצי חצייה. אמר ר"ל כל אילין שמעותא דלוי אינון :

הלכה ב משנה הקדר שהכניס קדירותיו לחצר בעל הבית שלא ברשות שברתן בהמתו של בעל הבית פטור, ואם הוזקה בהן בעל הקדרות חייב. ואם הכניס ברשות בעל החצר חייב :

גמרא הכניס קדירותיו לחצר בעל הבית שלא ברשות ובא שור ממקום אחר ושברן פטור, הוזק בהן פטור. הדא אמרה הקרן פטורה בחצר שאינה של שניהן :

²⁰⁷ אים ח"ן=50, בעל הפרה משלם 50 לניזק, ובעל הוולד נותן לבעה"פ 12.5

²⁰⁸ כ רביע

²⁰⁹ בעה"פ

²¹⁰ בעל הוולד

²¹¹ כ נבילה!

²¹² מכיון שבעל הוולד פטור, וא"א לחייבו בדין בעל הפרה משלם הכל

²¹³ לא את זה אתה רוצה! הרי הוא לפניך!

²¹⁴ אחר שמכר רגל ראשון לראובן, אמר כן לשמעון

**הלכה ג משנה הכניס פירותיו לחצר בעל הבית שלא ברשות
אכלתן בהמתו של בעל הבית פטור, ואם הוזקה בהן בעל
הפירות חייב. ואם הכניס ברשות בעל החצר חייב:**

גמרא הכניס פירותיו לחצר בעל הבית שלא ברשות ובא
שור ממקום אחר ואכלן פטור הוזק בהן פטור. הדא אמרה
שהשן פטורה בחצר שאינה לשניהן:

**הלכה ד משנה הכניס שורו לחצר בעל הבית שלא ברשות,
נגחו שורו של בעל הבית או שנשכו כלבו של בעל הבית,
פטור. נגח הוא לשורו של בעל הבית, חייב. נפל לבור
והבאיש את מימיו, חייב. היה אביו או בנו לתוכו, משלם את
הכופר. ואם הכניס ברשות, בעל החצר חייב.²¹⁵ רבי אומר:
בכולן²¹⁶ עד שיקבל בעל הבית לשמור:**

גמרא הכניס שור לחצר בעל הבית שלא ברשות, ובא
שור ממקום אחר נגח נגף נשך רבץ בעט משלם נזק שלם דברי
רבי מאיר. וחכמים אומרים על השן ועל הרגל חייב על
הנגיחה על הנגיפה ועל הנשיכה ועל הרביצה ועלה בעיטה ועל
הדחייה תם משלם חצי נזק מועד משלם נזק שלם מן
העלייה.

רב יהודה בשם שמואל הלכה כרבי. רב זעירא אמר
הלכה כרבי. אמר ר' ירמיה הכל מודין בבית שהוא אומר לו
הכנס ואני משמרו, הכל מודין בשדה שאומר לו הכניסהו
ושמרהו, מה פליגין בחצר, ר' אומר: חצר כשדה, וחכמים
אומרים: חצר כבית.

---

²¹⁵א"ם נגח בעה"ב למכנים
²¹⁶הני 3 משניות

תמן תנינן המגדיש בתוך שדה חבירו שלא ברשות.²¹⁷
גדישים בשדה ככלים בבית? א"ר יוסי בי רבי בון תיפותר
בהיא דאית לה מסגר:

הלכה ה משנה שור שהיה מתכוין לחבירו והכה את האשה ויצאו ילדיה, פטור מדמי וולדות. אדם שהיה מתכוין לחבירו והכה את האשה ויצאו ילדיה, משלם דמי וולדות. כיצד משלם דמי וולדות? שמין את האשה כמה היתה יפה עד שלא ילדה וכמה היא יפה משילדה. אמר רבן שמעון בן גמליאל: אם כן משהאשה יולדה היא משבחת!! אלא שמין את הוולדות כמה הן יפין ונותנין לבעל. ואם אין לו בעל נותנים ליורשיו. היתה שפחה ונשתחררה או גיורת²¹⁸ פטור:²¹⁹

גמרא שור שהיה מתכוין לחבירו הא אם היה מתכוין לאשה חייב. ולא שנייא היא בין שהוא מתכוין להכות את האשה בין שנתכוין להכות חבירו.²²⁰ ולמה תנינה הכא? אמר אבא בר רב חנן בגין מתניתין הא דבתרה: אדם שהיה מתכוין לחבירו והכה את האשה ויצאו ילדיה משלם דמי וולדות.²²¹

תני האומר לחבירו שפחה וולדנית אני מוכר לך בניה משביחין אותה. רבן שמעון בן גמליאל אומר: קוטיזמי היא זו?²²²

כתיב כי ינצו אנשים ונגפו אשה הרה ויצאו ילדיה אבא יוסי בן חנן אומר ממשמע שנאמר ויצאו ילדיה איני יודע שהוא הרה מה ת"ל הרה? מגיד שאין מתחייב עד שיכה במקום עוברה הא אם הכה על כף ידה או על כף רגלה פטור.

²¹⁷ לכו"ע אים הגדיש ברשות, בעה"ח חייב

²¹⁸ ומת הבעל כשבא לשלם

²¹⁹ מכיון שאין יורשים

²²⁰ שור, לעולם אינו משלם דמי-וולדות!

²²¹ אפילו שלב"כ משלם

²²² וכי שבח היא זו?

כאשר ישית עליו בעל האשה שומעני אע"פ שאין ההריון שלו ת"ל הרה, מגיד שאינו משלם אלא לבעל ההריון.

ר' עוקבא שאל בא על אמו בא על אחותו אף הוא בעל הריון הוא? ת"ל בעל את שראוי ליקרות בעל יצאו אילו שאינן ראויין להיות בעל.

ר' יסא בשם ר' יוחנן עוברין אין יוצאין בשן ועין. ניחא בשן.²²³ ועין? א"ר יסא בי ר' בון כיני מתניתין: עוברין אין יוצאין בשן ועין של אימן:

הלכה ו משנה החופר בור ברשות הרבים ונפל לתוכו שור או חמור, ומת, חייב. אחד החופר בור ושיח ומערה חריצים ונעיצין א"כ למה נאמר בור? אלא מה הבור שהוא כדי להמית עד עשרה טפחים אף כל דבר שהוא כדי להמית עד עשרה טפחים. היו פחותין מעשרה טפחים ונפל לתוכו שור או חמור ומת פטור, ואם הוזק בו חייב.

החופר בור ברשות היחיד ופתחו לר"ה, בר"ה ופתחו לרשות היחיד, ברה"י ופתחו לרה"י אחר חייב:

גמרא כתיב כי יפתח איש בור וכי יכרה איש בור אחד בור לנזקין ואחד בור למיתה. א"ר יצחק אחד בור של מיתה ואחד בור לנזקין שניהן ממקרא אחד נתרבו. וכשהוא בא לבור של מיתה את מר פטור על הכלים וכשהוא בא לבור של נזקין את מר חייב על הכלים.²²⁴ אין לי אלא בשחפר לקח ירש ניתן לו במתנה מניין שנאמר או כי יכרה איש בור.

וכי יש לו רשות להפקיר נזקיו ברשות הרבים?²²⁵ אמר רבי יוסי בי ר' בון תיפתר כר' יוסי בי רבי יהודה דאמר שלשה דברים שהן סמוכין לרשות²²⁶ כרשות.

²²³ לפי שאין לו שן!

²²⁴ אף שנתרבו ממקרא אחד, יש נפקותא, דדווקא בור י פטר בו את הכלים

²²⁵ ממשנתינו משמע דבור ברה"ר פטור

ר' מנא בעי מהו שיעשה את העומק כגובה?²²⁷ והיכי דמי אין בהוא דאתי מן עיל²²⁸ חמי ליה!²²⁹ אלא בהוא דאתי מן לרע:²³⁰

הלכה ז משנה בור של שני שותפין ועבר עליו הראשון ולא כיסהו, השני ולא כיסהו, השני חייב. כיסהו הראשון ובא השני וגילהו, השני חייב. כיסהו הראשון ובא השני ומצאו מגולה ולא כיסהו, השני חייב.

כיסהו כראוי ונפל לתוכו שור או חמור ומת, פטור. לא כיסהו כראוי ונפל לתוכו שור או חמור ומת. חייב. נפל לפניו מקול הכרייה, חייב. לאחריו מקול הכרייה, פטור.

נפל לתוכו שור וכליו ונשתברו, חמור וכליו ונתקרעו, חייב על הבהמה ופטור על הכלים.

נפל לתוכו שור חרש שוטה וקטן חייב. בן או בת עבד או אמה פטור:

גמרא היך אפשר לבור של שני שותפין? אמר רבי ינאי תיפתר שנתנו שניהן אבן האחרונה. ולמה לא פתר לה בחפר זה עשרה וזה עשרה? דו בעי מיפתריניה בבור של עשרה טפחים של שני שותפין:

עבר עליו הראשון ולא כיסהו, השני ולא כיסהו השני חייב. ר' בא בר ביזנא ר' יסא בשם ר' יוחנן נותנין לו שהות לכרות ארזים מן הלבנון. אית בה לחומרא, ואית בה לקולא פעמים שסמוכין ללבנון פעמים שרחוקין ללבנון:

---

²²⁶הרבים כה"ר, וא"כ שנה התנא גם "בור ברה"ר"

²²⁷את הגובה כעומק

²²⁸מלמעלה

²²⁹הא קא חזי ליה!

²³⁰מלמטה, ונתקל בהגובה

כיסהו כראוי. עד היכן כיסהו? ייבא כיי דתנינן תמן כדי שתהא עגלה מהלכת טעונה אבנים.

אמר רבי ינאי לתוכו,²³¹ בין שלפניו בין שלאחריו חייב. חוצה לו, לפניו פטור לאחריו חייב:

נפל לתוכו שור וכליו ונשתברו, חמור וכליו ונתקרעו, חייב על הבהמה ופטור על הכלים. שמואל אמר: בשהתריפו מחמת אוירו אבל אם נחבט בקרקעו חייב.²³² רבי יוחנן ור"ל תריהון אמרין: אפילו נחבט בקרקעו פטור דרך נפילה פטרה תורה.

ונפל שמה שור או חמור. שור ולא שור בכליו. חמור ולא חמור בכליו. שהיה בדין, מה אם בור נזקין שפטור מן המיתה, חייב עלה כלים. בור של י"ט שחייב על המיתה, אינו דין שהיא חייב על הכלים! ת"ל ונפל שמה שור או חמור. שור, ולא שור בכליו. חמור, ולא חמור בכליו:

נפל לתוכו שור חרש שוטה וקטן חייב. אמר ר' לעזר כיני מתני' שור והוא חרש שור והוא שוטה. בן ובת עבד או אמה פטור:

הלכה ח משנה אחד השור ואחד כל הבהמה לנפילת הבור, להפרשת הר סיני, לתשלומי כפל, ולהשיב אבידה, לפריקה, ולחסימה, לכלאים, ולשבת, וכן חיה ועוף כיוצא בהן. אם כן למה נאמר שור או חמור? אלא שדיבר הכתוב בהווה:

גמרא לנפילת הבור ונפל שמה שור או חמור. להפרשת הר סיני אם בהמה אם איש לא יחיה. לתשלומי כפל משור עד חמור. להשב אבידה השב תשיבם. לפריקה עזוב תעזוב. לחסימה לא תחסום שור בדישו. לכלאים בהמתך לא תרביע כלאים. לשבת למען ינוח שורך וחמורך:

²³¹ אים נפל "לתוך" הבור

²³² דעיקר בור הוא "הבלא", ופטר בו את הכלים—אבל "חבטא" חייב גם כלים

וכן חיה ועוף כיוצא בהן. שמואל אמר אווז ים עם אווז יישוב כלאים זה בזה. א"ר יוסי מתני' לא אמרה כן אלא שור עם שור בר. חמור עם חמור בר כלאים זה בזה.²³³ ריש לקיש אמר משנה שלימה שנה ר' וכן חיה ועוף כיוצא בהן.²³⁴ א"ר יוחנן ואנא דאייתיתיה מן דבית לוי תרנגול עם פיסיוני, תרנגול עם הטווסת אע"פ שדומין זה לזה כלאים זה בזה:

מסכת בבא קמא פרק ו

הלכה א משנה הכונס צאן לדיר ונעל בפניה כראוי ויצתה והזיקה, פטור. לא נעל בפניה כראוי ויצאה והזיקה, חייב. נפרצה בלילה או שפרצה ליסטים ויצתה והזיקה, פטור. הוציאה ליסטים, הליסטיין חייבין:

גמרא ר' לא בשם ר' ינאי במחלוקת²³⁵ רבי לעזר אמר דברי הכל הוא. א"ר לא, מסתברא הדא דר' לעזר, שהרי אין כתיב שמירה בגופו אלא בקרן. מאי כדון? ריש לקיש אמר במחלוקת, ר' לעזר אמר דברי הכל היא. ואית דאמרין דר' ליעזר בן יעקב היא דאמר²³⁶ בין כך ובין כך פטור.

עד כדון בשהיתה גדורה מד' רוחות.²³⁷ היתה גדורה משלש רוחותיו ופרוצה מרוח אחת ויצאת ממקום הגדורה מהו?²³⁸ נישמענה מן הדא: נפל כותלו מקול הזועות מקול

²³³ אבל עופות לא

²³⁴ וממילא ה"ה לעוף בר ועוף יישוב

²³⁵ הא דסגי ליה בשמירה פחותה—דווקא לר' יודא

²³⁶ אפילו תם סגי ליה בשמירה פחותה

²³⁷ ונפרצה, פטור

²³⁸ תחילתו בפשיעה וסופו באונס

הרעמים אם עמד ובנאו כצורכו פטור ואם לאו חייב. כלום צריכה לא בשנפלו שם שלשה כתלים בריאים ממנה.²³⁹

תני ר' יהושע אומר: ארבעה אין חייבין לשלם מן הדין ואין השמים מוחלין להן עד שישלמו. היודע עדות לחבירו ואינו מעידו אין חייב לשלם מן הדין ואין השמים מוחלין לו עד שישלם. השוכר עידי שקר וגבה, אין חייב לשלם מן הדין ואין השמים מוחלין לו עד שישלם. הכובש קמה לפני האור. והפורץ גדר לפני בהמה אין חייב לשלם מן הדין ואין השמים מוחלין לו עד שישלם:

הוציאוה ליסטין הליסטין חייבין. א"ר הושעיה כשהוציאוה לגוזלה אבל אם הוציאוה לאבדה הליסטין פטורין:

הלכה ב משנה הניחה בחמה או שמסרה ביד חרש שוטה וקטן ויצאתה והזיקה, חייב. מסרה לרועה, נכנס הרועה תחתיו.

נפלה לגינה והזיקה, משלמת מה שנהנית. ירדה כדרכה והזיקה, משלמת מה שהזיקה. כיצד משלם מה שהזיקה? שמין בית סאה באותה שדה כמה היתה יפה וכמה היא יפה. ר"ש אומר אכלה פירות גמורין משלם פירות גמורין, אם סאה סאה ואם סאתים סאתים:

גמרא תני רועה שמסר צאנו לרועה, הראשון חייב והשני פטור. רב וריש לקיש תריהון אמרין מכיון שמסרה לבן דעת פטור.²⁴⁰

מסרה לרועה נכנס רועה תחתיו, נפלה לגינה והזיקה משלם מה שנהנית. ירדה כדרכה והזיקה, משלם מה שהזיקה.

²³⁹ ואפ"ה חייב אים לא בנאו כראוי—אלמא תבפוסב"א חייב
²⁴⁰ הראשון

רב הונא אמר בשנחבטה על גבי עשבים, אבל עמדה ורעת²⁴¹ משלם מה שהזיקה. ר' יוסי בי ר' חנינה אמר אותה השדה פטורה ושדה אחרת חייבת. ר' יוחנן וריש לקיש תריהון אמרין אפילו רעת כל השדה²⁴² פטורה, לעולם אינה חייבת עד שתצא מתוכה לרשות הרבים, ותיכנס מרשות הרבים לשדה אחרת.

אלא נפלה לגינה, וירדה²⁴³ לתוך גינה אחרת מהו? על דעתיה דר' יוסי בן חנינה דאמר אותה השדה פטורה, וכא חייב. על דעתיה דרבי יוחנן וריש לקיש דאינון אמרין אפילו רעת כל השדה פטור. לעולם אינה חייבת עד שתצא מתוכה לרשות הרבים ומרשות הרבים לשדה אחרת.

אלא נפלה למקום שראויה לירד,²⁴⁴ ירדה למקום שראויה ליפול.²⁴⁵ א"ר יוסי בר חנינה היא מתני'. דא צריכה לדא, ודא צריכה לדא. דא צריכה לדא, שמשלם מה שנהנית. ודא צריכה לדא שמשלם מה שהזיקה.²⁴⁶

תני אין שמין בית כור מפני שהוא פוגם. ולא בית קב מפני שמשביח. אלא שמין בית סאה באותה שדה כמה היתה יפה וכמה היא יפה. א"ר יודה: אימתי? בזמן שאכלה ייחורי תאנים, וקירטמה לולבי גפנים, אבל אם אכלה בוסר או פגין שמין לו פירות גמורין. אמר רבי יודן משום ר' עקיבה אכלה פירות גמורין משלי פירות גמורין. נטיעות שמין לו נטיעות, נטיעות שמין לו בית סאה²⁴⁷ רבי שמעון בן יהודה אומר משום ר' עקיבה תבואה שלא הביאה שליש נידונת כנטיעות.

²⁴¹ אפילו אותו השדה

²⁴² כל השדות

²⁴³ כדרכה

²⁴⁴ כ תחילתו בפשיעה וסופו באונס

²⁴⁵ אונס! דל"ה ליה להעלות על נפשו

²⁴⁶ רישא "נפלה" איירי אפילו אים ראויה לירד, סיפא "ירדה" איירי אפי' בראויה ליפול

²⁴⁷ אים אין הפירות נגמרין, שמין להם אגב בית סאה

דבי ר' ינאי אמרין שמין תרקב בששי תרקבים. ר"י בי ר' חנינה אומר שמין קלח בששים קלחים.

חד בר נש גנב חדא כפוני²⁴⁸ אתא עובדא קמי שמואל אמר ליה: זיל שיימה ליה בריש דיקלא.²⁴⁹ א"ר יוסי בי ר' בון כבשה דאהיני הוה:

הלכה ג משנה המגדיש לתוך שדה חבירו שלא ברשות אכלתן בהמתו של בעל השדה, פטור. ואם הוזק בהן, בעל הגדיש חייב. ואם הגדיש ברשות, בעל השדה חייב:

גמרא א"ר יצחק גדישין בשדה ככלים בבית? א"ר יוסי בי ר' בון תיפתר בההיא דאית ליה מסגר:

הלכה ד משנה השולח את הבעירה ביד חרש שוטה וקטן, פטור מדיני אדם וחייב בדיני שמים. שילחה ביד פיקח הפיקח חייב. אחד הביא את האש ואחד הביא את העצים, המביא את העצים חייב. אחד הביא את העצים ואחד הביא את האור, המביא את האור חייב. בא אחר וליבה המלבה חייב ליבתו הרוח הרי כולן פטורין:

גמרא חזקיה אמר בשמסר לו²⁵⁰ גחלת, אבל מסר לו שלהבת, חייב. א"ר יוחנן היא גחלת היא שלהבת.

וקשי על דעתיה דחזקיה אילו מי שראה גחלתו של חבירו מגלגלת והולכת ואין כולה אותו שמא אינו פטור?²⁵¹

אמרי תיפתר בשמסר לו גחלת הפקר אי נמי שלהבת הפקר ולית שמע מינה כלום.

²⁴⁸ תמר אחד

²⁴⁹ כ לא משלם כמו שנמכר אחד אחד

²⁵⁰ לחרש

²⁵¹ כ וליחייב בעל גחלת!

אית תניי תני ליבה, אית תניי תני וניבה. מאן דמר וליבה דכתיב בלבית אש, מאן דמר וניבה והיה בליבי²⁵² כאש בוערת:

ליבתו הרוח הרי כולן פטורין. תמן אמרין ברוח של אונסין היא מתניתא, אבל ברוח שהעולם מתנהג בו חייב. ר' יוחנן ור"ל תריהון אמרין אפי' רוח שהעולם מתנהג בו פטור שפעמים בא פעמים לא בא:

הלכה ה משנה השולח את הבעירה ואכלה עצים או אבנים או עפר, חייב. שנאמר כי תצא אש ומצאה קוצים וגו'. עברה גדר שהוא גבוה ארבע אמות, או דרך הרבים, או נהר, פטור:

גמרא מה קוצים מיוחדין שדרכן לידלק²⁵³ אף אין לי אלא דברים שדרכן לידלק, ת"ל גדיש. אי מה גדיש מיוחד שתלוש מן הקרקע אף אין לי אלא דבר שתלוש מן הקרקע, תלמוד לומר קמה. או מה אילו ואילו מיוחדין שדרכן לידלק אף אין לי אלא דבר שדרכו לידלק. ליחכה נירו סיפספה אבניו מניין? תלמוד לומר או השדה.

ויאמר קוצים, קמה, שדה, ואל יאמר גדיש? על דעתיה דרבי יודן ניחא, דאמר משלם כל מה שבתוכו²⁵⁴ ועל דעתיה דרבנן דאמר אינו משלם אלא גדיש חטים ושעורים, לאי זה דבר נאמר גדיש ולאי זה דבר נאמר שדה?

עברה גדר שגבוהה ארבע אמות, או דרך הרבים, או נהר, פטור. אמר רבה בקודחת²⁵⁵ היא מתניתא, אבל במקטפת²⁵⁶ דברי הכל חייב. רבי יוחנן אמר במקטפת היא מתניתא אבל בקודחת פטור:

²⁵² נ"ב שפתיי היה בלבי כאש בוערת

²⁵³ כ עיקר עשייתן לכך

²⁵⁴ לחייב "טמון"

²⁵⁵ מזחיל והולך

²⁵⁶ עולה והולך

**הלכה ו משנה המדליק בתוך שלו, עד כמה תעבור הדליקה?
ר' אלעזר בן עזריה אומר: רואין אותם כאילו היא באמצע
בית כור. ר' ליעזר אומר שש עשרה אמה כדרך הרבים. ורבי
עקיבה אומר חמשים אמה. ור"ש אומר שלם ישלם המבעיר
את הבעירה הכל לפי המדליק:**

**גמרא תני מעשה שעברה דליקה את הירדן שהיתה
קשה.**

עד כמה תעבר הדליקה? רבי ליעזר אומר שש עשרה
אמה כדרך הרבים, בשעת הרוח שלשים אמה. רבי יהודה
אומר שלשים אמה, בשעת הרוח חמשים אמה. רבי עקיבה
אומר חמשים אמה, בשעת הרוח מאה אמה. מעשה בערב
שקפץ האור יותר משלשה מאות אמה אימתי בזמן שקפץ
אבל אם היו עצים מצויין לפניו או שהיה מספסף והולך²⁵⁷
אפילו עד מיל חייב. עברה נהר או שלולית רחבין שמונה
אמות פטור:

**הלכה ז משנה המדליק את הגדיש והיו בו כלים, ר' יהודה
אומר: ישלם כל מה שבתוכו. וחכמים אומרים: אינו משלם
אלא גדיש של חיטין או גדיש של שעורין**

**היה גדי כפות לו ועבד סמוך לו ונשרף עמו חייב. עבד כפות
לו וגדי סמוך לו ונשרף עמו פטור.**²⁵⁸

**ומודין חכמים לרבי יהודה במדליק את הבירה שהוא משלם
כל מה שהיה בתוכה, שדרך בני אדם להניח בבתים:**

**גמרא רבי אבהו בשם ר' יוחנן מודין חכמים לרבי יודן
בכלי גורן שדרך להטמין.**

---

²⁵⁷ שמוצא חפצים "להיאחז" בהם
²⁵⁸ דקלב"מ

מחלפה שיטת רבי יודן תמן²⁵⁹ הוא אומר פרט להטמון
והכא הוא אמר לרבות הטמון? ולית רבי יודן דריש הכא
אלא גדיש, לאי זה דבר נאמר גדיש שמשלם כל מה שבתוכו.

מחלפה שיטת רבנין תמן אמרין לרבות טמון וכא אמרין
פרט לטמון ולא כן אמר רבי אבהו בשם רבי יוחנן מודין
חכמים לרבי יודן בכלי גורן שדרכו ליטמן.

אמר ר' הושעיה בשאין עדים, אבל אם יש עדים כל עמא
מודו על הדא דרבי יודה. דתני כן: היה גדיש חטים מחופה
שעורין או גדיש שעורין מחופה בחיטין נותן לו גדיש
שעורים.²⁶⁰

כהדא חד בר נש אפקד גבי חבריה חד שק צרור ואירעו
אונס אהן אמר סיגין הוה מלא ואהן הוה אמר מטקסין²⁶¹
הוה מלא ה"ז נשבע ונוטל.

רבי יוחנן בעא, מהו שיטענו לו דבר שאין ראויין לו?
נישמעינה מן הדא: דאריסיה דבר זיזא אפקד גבי חד בר נש
ליטרא דהב.²⁶² מית בר זיזא, ומית אריסיה דבר זיזא. אתא
עובדא קומי ר' ישמעאל בי ר"י אמר מאן הוא דלא ידע דכל
מאי דאית לאריסיה דבר זוזא, לבר זיזא אינון. יתייהבון
לבנוי דבר זיזא! הוון לבר זיזא בנין רברבין ובנין דקיקין²⁶³
אמר, יסבון²⁶⁴ רברביא פלגא, וכד רבו דקוקיא²⁶⁵ יסבון
פלגא. דמך²⁶⁶ רבי ישמעאל בי רבי יוסי, אתא עובדא קומי
רבי חייה אמר אין מן הדא לית ש"מ כלום יתייהבון לבנוי
דאריסא! א"ל מריה דפיקדונא כבר יהבית פלגא! א"ל מה
שנתתה ע"פ ב"ד נתתה, ומה שאתה נותן ע"פ ב"ד אתה נותן!

²⁵⁹ לעניין שכחה

²⁶⁰ אלמא משום דא"ל לברר שהיה בתוכו חטים

²⁶¹ משי

²⁶² אריס של בר זיזא הפקיד אצל ראובן זהב

²⁶³ בנים גדולים וקטנים

²⁶⁴ יקחו

²⁶⁵ כאשר יגדלו הקטנים

²⁶⁶ נפטר

מהו דיימרון בנוי דאריסיה דבר זיזא לבנוי דבר זיזא
יהבין לון מה דנסבתון? ²⁶⁷ יכלין מימר לון מה שנעשית על פי
בית דין נעשה.

מהו דיימרון דקיקיאי לרברבייא ניפלוג עימכון? יכלין
מימר לון מציאה מצאנו. א"ר יצחק לית בין רברביא
לדקיקיאי אלא כמי שניתן להן מתנה:

**הלכה ח משנה גץ שיצא מתחת הפטיש ויצא והזיק, חייב.
גמל שהוא טעון פשתן ועובר בר"ה, נכנסה פשתנו לתוך
החנות, ודלקה בנרו של חנוני והדליק את הבירה, בעל הגמל
חייב. הניח החנוני את נירו מבחוץ, החנוני חייב. רבי
יהודה אומר: בנר חנוכה פטור:**

גמרא תני רבי יודן בנר חנוכה פטור מפני שהוא רשות.
וחכמים אומרים בין כך ובין כך חייב. כגון אילו שהן עושין
סוכות בפיתחי חניותיהם בחג, מפני שהוא רשות ובא אחר
והוזק בהן חייב:

מסכת בבא קמא פרק ז

**הלכה א משנה מרובה מידת תשלומי כפל ממידת תשלומי
ארבעה וחמשה, שמידת תשלומי כפל נוהגת בדבר שיש בו
רוח חיים ובדבר שאין בו רוח חיים, ומידת תשלומי ארבעה
וחמשה אינה נוהגת אלא בשור ושה בלבד. שנאמר כי יגנב
איש שור או שה וגו'.**

**אין הגונב אחר הגנב משלם תשלומי כפל. ולא הטובח ולא
המוכר אחר הגנב משלם תשלומי ארבעה וחמשה:**

---

²⁶⁷ תן לנו מה שלקחתם שלא כדין

גמרא מניין תיתי ליה. מאם המצא תמצא וגו'. אין לי אלא שור וחמור ושה. כשהוא אומר חיים לרבות כל בעלי חיים. הגניבה לרבות את המיטלטלין. ולמה שור וחמור ושה אם דבר שיש בו הנייה למזבח ניתני שור ושה²⁶⁸

תני רבי ישמעאל: יצאו קרקעות שאין מיטלטלין, יצאו עבדים שאין לך בהן אלא תשמיש, יצאו שטרות שאין לך בהן אלא ראייה.

רבי אבהו שאל למה לא שנינו שמידת תשלומי כפל נוהגת בטוען טענת גנב בשותפין, מה שאין כן בתשלומי ארבעה וחמשה?²⁶⁹

תני וגונב מבית האיש ולא מבית האשה.²⁷⁰ כל עצמו אין כתיב רעהו אלא בשואל, ותימר הכין?²⁷¹

אין הגונב אחר הגנב משלם תשלומי ארבעה וחמשה. גנב ונגנבה ממנו ותפשו בעלים את השני ונשבע להן, אין תימר מוציאין מן השני,²⁷² מביא קרבן על השבועה. אין תימר אין מוציאין מן השני,²⁷³ אינו מביא קרבן שבוע'.

גנב ונגנבה ממנו, ונמלך השני להחזיר, אין תימר יחזיר לבעלים, פעמים שאין מודיעין לגנב,²⁷⁴ אין תימר יחזיר לגנב פעמים שאין מודיעים לבעלים. כיצד יעשה? יחזיר לבעלים בפני גנב:

הלכה ב משנה גנב ע"פ שנים, וטבח ומכר על פיהם או ע"פ שנים אחרים, משלם תשלומי ארבעה וחמשה. גנב ומכר בשבת, גנב ומכר לע"ז, גנב וטבח ומכר ביום הכיפורים, גנב

²⁶⁸ וכו' צד השווה שנתרבה הכל

²⁶⁹ דקיימ"ל "חמשה בקר, ולא חצאי-בקר"

²⁷⁰ אשה ל"ח בעלים על חפצי בעלה, ודווקא "גונב מן בית האיש" משלם כפל

²⁷¹ כ שואל כבעלים דמי!

²⁷² שבעלים חייבים להיטפל עים הגנב

²⁷³ רק בעל תובע לשומר, ושומר מוציא מן הגנב, נמצא אין כאן "כפירת בעל-הממון"

²⁷⁴ וגנב הראשון יחזיר עוד הפעם!

משל אביו וטבח ומכר, ואח"כ מת אביו, משלם תשלומי ארבעה וחמשה. גנב וטבח ומכר ואח"כ הקדיש משלם תשלומי ד' וה'. גנב וטבח ומכר לרפואה, ולכלבים, השוחט ונמצא טריפה, השוחט חולין בעזרה, משלם תשלומי ארבעה וחמשה. ר' שמעון פוטר בשני אילו:

גמרא {ולא כן אמר ר' אבהו בשם רבי יוחנן הזיד בחלב ושגג בקרבן²⁷⁵ מתרין בו ולוקה ומביא קרבן?!²⁷⁶ רבי בון בר חיה בשם ר' שמואל בר יצחק: כדי רשעתו שני דברים מסורין לבית דין את תופש אחד מהן, יצא דבר שמסור לשמים: ²⁷⁷{²⁷⁸

הלכה ג משנה גנב ע"פ שנים וטבח ומכר על פיהן, ונמצאו זוממין, משלמין לו את הכל. גנב על פי שנים וטבח ומכר על פי שנים אחרים, אילו ואילו נמצאו זוממין, הראשונים משלמים תשלומי כפל, והאחרונים תשלומי ד' וה'. נמצאו האחרונים זוממין, הוא משלם תשלומי כפל, והן משלמין תשלומי ג'.

אחד מן האחרונים זומם, בטלה עדות שנייה. אחד מן הראשונים זומם, בטלה כל העדות. שאם אין גניבה אין טביחה ואין מכירה:

גמרא אמר רבי זעירא הדא אמרת²⁷⁹ עד זומם אין נפסל בבית דין אלא מעצמו נפסל.²⁸⁰ פתר לה בהתרייה. ותני כן: א"ר יוסי במה דברים אמורים?²⁸¹ בשתי עדיות ובשתי

²⁷⁵ לא ידע שחייבין קרבן על חלב—אבל הזיד על אכילתה

²⁷⁶ ולמה אומר שאין אדם לוקה ומשלם?

²⁷⁷ כגון קרבן ומלקות

²⁷⁸ ל"ש כאן

²⁷⁹ דכת

²⁸⁰ כ"למפרע הוא נפסל" ומפרש לקמן היכי דמי

²⁸¹ דלא בטל אף עדות הגניבה

התריות אבל בעדות אחת ובהתרייה אחת²⁸² כל עדות שבטלה מקצתה בטלה כולה.

²⁸³מהו שבטלה מקצתה בטלה כולה.

היו עומדין ומעידין עליו בעשרה בניסן שגנב שור באחד בניסן, טבח ומכר בעשרה בניסן, הוזמו בחמשה עשר בניסן כל עדות שהעידו מאחד בניסן עד חמשה עשר בניסן למפריעה הרי אילו פסולות.

א"ר בא בר ממל תיפטר במעידין עליו בכרך אחד²⁸⁴ ולית שמעת מינה לכולם.

ותני כן הן היו ראשונים והן היו האחרונים.²⁸⁵ הוזמו בראשונה אין בכך כלום²⁸⁶ בשנייה הרי אילו עדות אחד שלישית הרי אילו שתי עדיות.²⁸⁷ והיכי דמי? אם במעידין עליו בכרך אחד ולית שמע מינה כלום. לא אתייהא דא אלא על ידי עדות סגיא.²⁸⁸

עד כדון כשבאו עידי גניבה ועידי טביחה כאחת, באו עידי גניבה ולא קיבלום, ואחר כך באו עידי טביחה אמר להן: הוו יודעין שכבר באו עידי גניבה ולא קיבלום²⁸⁹ ועל ידיכם אנו מקבלין אותן נמצאו עידי טביחה זוממין משלמין על ידי עידי גניבה.

רבי חזקיה לא מר כן אלא עד כדון בשבאו עידי גניבה ועידי טביחה כאחת באו עידי טביחה ולא קיבלו אותן, ואחר כך באו עידי גניבה אמר להן: הוו יודעין שכבר באו עידי

²⁸² דרכן "להתרות" העדים

²⁸³ איזה אופן אמרי' בטלה כולה לכו"ע

²⁸⁴ תכ"ד—והתם וודאי פסול בכת אחת! (אף אגניבה)

²⁸⁵ כת אחת שהעידה על שלשה שני חזקה

²⁸⁶ בטלה כל עדותן, ואין לו אפי' שנה אחת

²⁸⁷ כ יש למחזיק "שני שנים הראשונים"

²⁸⁸ שהעידו על הראשונה, שניה שלישית, בג ימים זא"ז, וכשהוזמו על הראשונה, אמרי' "למפרע" הוא נפסל!

²⁸⁹ שלא הכירו השור

טביחה ולא קיבלנום²⁹⁰ ועל ידיכם אנו מקבלין אותן ונמצאו
זוממין עידי גניבה משלמין על ידי עידי טביחה:

**הלכה ד משנה גנב על פי שנים וטבח ומכר על פי עד אחד או
ע"פ עצמו משלם תשלומי כפל, ואינו משלם תשלומי ארבעה
וחמשה. גנב וטבח ומכר²⁹¹ בשבת, גנב וטבח ומכר לע"ז, גנב
משל אביו, מת אביו ואח"כ טבח ומכר, גנב והקדיש, ואח"כ
טבח ומכר, משלם תשלומי כפל ואינו משלם תשלומי
ארבעה וחמשה. רבי שמעון אומר: קדשים שהוא חייב
באחריות²⁹² משלם תשלומי ארבעה וחמשה, ושאינו חייב
באחריות פטור:**

גמרא { לא כן א"ר אבהו בשם רבי יוחנן מזיד בחלב
ושוגג בקרבן מתרין בו ולוקה ומביא קרבן }

רבי יוסטא בי רבי מתון שאל, הפודה כלכלה²⁹³ מיד
הגזבר מהו שטיטבל למעשרות?²⁹⁴ מתיב ריש לקיש והתנינן
גנב והקדיש ואחר כך טבח ומכר. כמה דאת אמר תמן
המקדיש אינו כמוכר²⁹⁵ ודכוותה הפודה אינו כלוקח!

מאן תניתה, רבי שמעון²⁹⁶ אומר קדשים שחייב
באחריותן משלם תשלומי ארבעה וחמשה, ושאין חייב
באחריותן פטור.

מילתיה דריש לקיש אמרה מכירה כפדיון, אמר ראוי
הוא לפדותו ולאוכלו.²⁹⁷

²⁹⁰ שמא שלו טבח!

²⁹¹ "מכר" ל"ד, "טבח" פטור דמתחייב בנפשו

²⁹² אע"ג דהקדישן, מיקרי "ממונו"

²⁹³ שלא נגמר מלאכתו, אך "מקח" קובע למעשר

²⁹⁴ הקדיש כלכלה

²⁹⁵ לימא "מה-לי מכרו לגבוה, מ"ל מכרו להדיוט"

²⁹⁶ משו"ה "המקדיש אינו כמוכר"

²⁹⁷ ??? בעלמא, פדיון כמכירה, וחייב במעשר, והקדיש בהמה שאני דיכול לפדותו, ע"כ ל"ה כמכירה

א"ר לעזר ראו אותו שוחט שור שחור ביער חזקה גנוב הוא.²⁹⁸ חש לומר שמא ראוהו רבוץ?²⁹⁹ תיפטר כשראהו מושך.

יש בטובח מה שאין במוכר, ויש במוכר שאין בטובח. שהטובח בשבת חייב³⁰⁰ והמוכר בשבת פטור. א"ר ינאי בי רבי ישמעאל מצינו שהמכיר חייבין עליה בשבת. הגע עצמך באומר לחבירו תלוש מן הקרקע הזה וקנה אותו,³⁰¹ לא קנינו!

א"ר יוסי בי ר' בון תלישה הוא שמחייבת אותו, ולא מכירה!

הלכה ה' משנה מכרו חוץ מאחד ממאה שבו, או שהיתה לו בו שותפות, השוחט ונתנבלה בידו, הנוחר, והמעקר, משלם תשלומי כפל ואינו משלם תשלומי ארבעה וחמשה. גנב ברשות הבעלים, טבח ומכר חוץ מרשותו, או שגנב חוץ מרשותו, וטבח ומכר ברשותו, או שגנב וטבח ומכר חוץ מרשותו, משלם תשלומי ארבעה וחמשה. אבל אם גנב וטבח ומכר ברשותו פטור:

גמרא רבי זעירה בעי מכרה חציין מהו? מכר חציה לזה וחציה לזה מהו? נישמענה מן הדא: מכרה חוץ מידה, חוץ מרגלה, חוץ מקרנה, חוץ מגיזתה, משלם תשלומי ארבעה וחמשה. רבי לעזר בי ר' שמעון אומר: חוץ מקרנה משלם תשלומי כפל, חוץ מגיזותיה משלם תשלומי ארבעה וחמשה. רבי אומר: חוץ מדבר שאין הנשמה תלויה בו משלם תשלומי ארבעה וחמשה, חוץ מדבר שהנשמה תלויה בו פטור:³⁰²

²⁹⁸ וחייב דו"ה ע"פ העדים

²⁹⁹ וגנב בעי משיכה

³⁰⁰ מיתה, ולהכי פטור מדו"ה

³⁰¹ המוכר תולש תאינה משדה הלוקח, ולוקח קונה הבהמה

³⁰² ??? איך פושט מברייטא בעיית ר"ז

הלכה ו משנה היה מושכו ויוצא, ומת ברשות הבעלים, פטור. הגביהו, או שהוציאו חוץ מרשות הבעלים, ומת, חייב. נתנו לבכורת בנו לבעל חובו לשומר חנם ולשואל לנושא שכר ולשוכר, היה מושכו ויוצא ומת, ברשות הבעלים-פטור הגביהו או שהוציאו חוץ מרשות הבעלים ומת, חייב:

דף לג, ב פרק ז הלכה ו גמרא אמר ר' מנא מאן דמר לי הדא מילתא אנא נסיב בנרייתיה!³⁰³ מהו פטור? נפטר מחובו, נפטר מגניבה?³⁰⁴

הלכה ז משנה אין מגדלין בהמה דקה בארץ ישראל אבל מגדלין בסוריא ובמדברות שבארץ ישראל. אין מגדלין תרנגולין בירושלם מפני הקדשים, ולא כהנים בארץ ישראל מפני הטהרות, ולא יגדל ישראל חזרין בכל מקום. ולא יגדל אדם את הכלב אלא אם כן היה קשור בשלשלת. אין פורסין נשבין ליונים אלא אם כן היה רחוק מן היישוב שלשים ריס:

דף לג, ב פרק ז הלכה ז גמרא אמר ר' בא כגון מהיר³⁰⁵ שהיא ששה עשר מיל על ששה עשר מיל. תני אין מגדלין תרנגולין בירושלם מפני הקדשים ולא כהנים בארץ ישראל מפני הטהרות יכול אף בירושלם כן. או ייבא כיי דמר רבי יהושע בן לוי ירושלם הבנויה וגוי עיר שמחברת ישראל זה לזה. כתיב טמאים הם לכם מה תלמוד לומר וטמאים יהיו לכם אלא אחד איסור אכילה ואחד איסור הנייה. כל דבר שאיסורו מדבריהן מותר לעשות בו סחורה.

והרי חמור? למלאכתו הוא גדל.³⁰⁶ והרי גמל? למלאכתו הוא גדל: לא יגדל אדם את הכלב אלא אם כן קשור בשלשלת.

³⁰³אוליך כליו אחריו לבית המרחץ

³⁰⁴שאים מושכו השומר בשליחות הגנב, ומת ברשות בעלים, פטור בעל מגניבה. או"ד נפטר מפרעון החוב, אע"ג דמת ברשותו!

³⁰⁵=מדברות שבא"י

³⁰⁶אינו עשוי למאכל

א"ר יוסי בי ר' חנינה כל המגדל כלב רע בתוך שלו עליו
הכתוב אומר למס³⁰⁷ מרעהו חסד³⁰⁸ וגו' :

אין פורשין נשבין ליונים אלא אם כן היה רחוק מן
הישוב שלשים ריס. ולהלן את אמר חמשים אמה! אמר רבי
יוסי בי רבי בון לריעות מריעה חמשים אמה,³⁰⁹ לפרוח פורחת
אפילו ארבעת מילין:³¹⁰

מסכת בבא קמא פרק ח

הלכה א משנה החובל בחבירו חייב עליו משום חמשה
דברים, בנזק בצער בריפוי בשבת ובבושת. בנזק כיצד?
סימא את עינו, קטע את ידו, שבר את רגלו, רואין אותו
כאילו עבד נמכר, כמה היה יפה, וכמה הוא יפה. צער, כווין
בשפוד או במסמר, אפילו על צפורנו מקום שאינו עושה
חבורה, אומדים כמה אדם כיוצא בזה רוצה ליטול להיות
מצטער כך:

גמרא תני החובל בחבירו חמשה נותן לו חמשה, ארבעה
נותן לו ארבעה, שלשה נותן לו שלשה, שנים נותן לו שנים,
אחד נותן לו אחד. והיכי? הכהו על ידו וקטעה נותן לו חמשה
נזק צער ריפוי שבת ובושת. הכהו על ידו וצבת נותן לו ארבעה
צער ריפוי שבת ובושת. הכהו על ראשו וצבת נותן לו שלשה
צער ריפוי בשת. במקום שאינו נראה נותן לו שנים צער ריפוי.
בטומוס שבידו נותן לו אחד בושת.

ר' ירמיה בעי, קטע ידו, וחזר וקטע ידו ממעלן מהו שיתן
לו צער של שעה ראשונה.

³⁰⁷=כלב ביוניית

³⁰⁸מונע מלעשות חסד לעניים שיראים ליקרב אל ביתו

³⁰⁹אוכלת זרעים משדות אחרות

³¹⁰ואסור לפרוש מצודה שמא ייצוד

כתי' עין תחת עין שן תחת שן. ובמקום אחר הוא אומר ולא תחוס עיניך אחד שוגג ואחד מזיד. יאמר שוגג ואל יאמר מזיד, שאילו נאמר שוגג ולא נאמר מזיד הייתי אומר שוגג ישלם ממון מזיד לא ישלם כלום,³¹¹ הוי צורך לומר שוגג וצורך לומר מזיד.

שאם היה סומא וסימא את עינו קיטע וקיטע את ידו האיד זה מתקיים ועשיתם לו כאשר זמם לעשות לאחיו? מגיד שאינו משלם אלא ממון.

צער כוייו בשפוד או במסמר אפילו על צפורנו מקום שאינו עושה חבורה. כתיב כוייה תחת כוייה וגו' היכי דמי אם בשפצעו והוציא דמו כבר כתיב פצע תחת פצע, מה תלמוד לומר כוייה? אלא שאם כויו בשפוד על כף ידו וצבת, על כף רגלו וצבת, או שהטיל עליו שלג או צינים במקום שאינו נראה חייב לרפותו.

אומדים כמה אדם כיוצא בזה רוצה ליטול להיות מצטער בכך. א"ר זעירה חמיי בר נש ואמרין ליה כמה את בעי למיתן ולא ייאבך אהן צערא.³¹² ומה דהוא אמר יהבין ליה. אמר מר עוקבא כמה אדם רוצה ליטול היא מתניתא ותימר אכן?! אלא חמיי בר נש ואמרין ליה כמה את בעי מיסב וייאבך אהן צערא ומה דו אמר יהבין ליה.

תני בן עזאי אומר נותנין נכאי מזון. מהו נכאי מזון בקדמיתא הוינא אכל טלופחין וירק, וכדון לית בי מיכל אלא ביעין ותרנגולין, ומה דו אמר יהבין ליה. א"ר יוסי בר יעקב אהן רומיי כד מיבאש³¹³ לא נפיק לקרבא עד דייכול מה דחסר יומין ביומין:

³¹¹ לא סגי ליה בממון

³¹² כמה אתה רוצה "ליתן" שלא יבא עליך צער הזה

³¹³ חייל רומי כשחלה, אינו יוצא למלחמה עד שיאכל כל מה שחסר בימי החולי

הלכה ב משנה ריפוי, הכהו חייב לרפותו. עלו בו צמחים, אם מחמת המכה חייב. ושלא מחמת המכה, פטור. חייתה ונסתרה, חיית' ונסתרה, חייב לרפותו. חייתה כל צורכה אינו חייב לרפותו:

גמרא רבי ירמיה בעי עלו בו צמחין סביבות המכה מחמת המכה, ונסתרה, מהו? מן מה דכתיב ורפא ירפא שאם עבר על דבר רופא. תני חורין ורפא ירפא שאם עלת גרגותני חייב לרפותו. תני ר' יוסי בי ר' יודן אומר עלו בו צמחים סביבות המכה אע"פ שנסתרה המכה חייב לרפותו³¹⁴ ואין חייב ליתן לו דמי שבתו. רבי שמעון אומר חידוש חידש הכתוב בפרשה הזאת שיתן לו שבת וריפוי. רק שבתו יתן ורפא ירפא:³¹⁵

הלכה ג משנה שבת רואין אותו כאילו שומר קישואין, שכבר נתן לו דמי ידו ודמי רגלו. בושת הכל לפי המבייש והמתבייש. המבייש את הערום המבייש את הסומא המבייש את הישן, חייב. וישן שבייש פטור. נפל מן הגג והזיק ובייש חייב על הנזק ופטור על הבושת. שנאמר ושלחה ידה והחזיקה במבושיו, אינו חייב על הבושת עד שיהא מתכוין:

גמרא הכא את מר רואין אותו כאילו שומר קישואין והכא את מר היה עושה מנה ביום נותן לו מנה סלע נותן לו סלע. א"ר יצחק תרין שבתין אינון, הכהו על ידו וקטעה אין רואין אותו כאילו עושה מנה ביום, אלא רואין אותו כאילו חיגר יושב ושומר קישואין, שכבר נתן לו דמי ידו ודמי רגלו.³¹⁶

³¹⁴ דמריבין רק לריפוי

³¹⁵ לר"ש מריבין "סביבות המכה מחמת המכה", אפי' לשבת

³¹⁶ אבל אים רק צבתה ידו, וסופו לחזור, משלם לו כפי ביטול מלאכתו בכל יום

תני: ושלחה ידה, ולא אשת שליח ב"ד.³¹⁷ תניי חורין
תני: ושלחה ידה לרבות אשת שליח ב"ד. מאן דמר ושלחה
ידה ולא אשת שליח ב"ד, בשהכהו ברשות, מאן דמר לרבות
אשת שליח ב"ד בשהכהו שלא ברשות. תני לא אשת
שנים:³¹⁸

**הלכה ד משנה זה חומר באדם מבשור: שאדם משלם את
הנזק צער רפוי שבת ובשת ומשלם דמי ולדות, ושור אינו
משלם אלא נזק ופטור מדמי ולדות.**

**המכה אביו ואמו ולא עשה בהן חבורה החובל בחבירו ביה"כ
חייב בכולן. החובל בעבד עברי חייב בכולן חוץ מן השבת
בזמן שהוא שלו. החובל בעבד כנעני של אחרים חייב בכולן.
רבי יהודה אומר אין לעבדים בוש:**

**גמרא תני: והעדים שאמרו מעידין אנו על פלוני שסימא
שתי עיניו כאחת שהפיל שתי שיניו כאחת אינו נותן לו כלום.
זו אחר זו יוצא לחירות בראשונה. ונותן לו דמי שנייה.**

**ר' אבהו בשם ר' יוחנן: זאת אומרת³¹⁹ שמין לעבדים
בושת.**

**ר' לא בשם רבי יוחנן המקדיש מעשה ידי עצמו, כולן
קידש.³²⁰ וחזר ותנא המקדיש מעשה ידי עבדו יוציא לו מהן
פרנסתו והשאר הקדש. הכא את אמר השאר הקדש והכא את
מר כולו קדש? א"ר אחא מצווים ישראל לפרנס בני חורין
יותר מעבדים. לא כן אמר ר' יוחנן הקוטע ידי עבד חבירו
רבו נוטל נזקו צערו ריפיו שבתו בושתו והלה יתפרנס מן
הצדקה!³²¹ אמר ר' אחא מצווין ישראל לפרנס עבדים**

³¹⁷ אינה חייבת לשלם בושת

³¹⁸ אים חזרה שנייה וביישה את הראשונה, פטורה

³¹⁹ ???משנתנו

³²⁰ וא"י להוציא כדי מזונותיו

³²¹ אלמא מצווים לפרנס גם עבדים!

קוטעין יותר מן השלימין. והא ר' יוחנן אכול קופד³²² ויהיב לעבדיה, שתי חמר ויהיב לעבדיה,³²³ וקרי אנפשיה הלא בבטן עושני עשהו. אמרי תמן במידת הדין, ברם הכא במידת רחמים:³²⁴

הלכה ה משנה חרש שוטה וקטן פגיעתן רעה החובל בהן חייב והן שחבלו באחרים פטורין העבד והאשה פגיעתן רעה החובל בהן חייב והן שחבלו באחרים פטורין אבל משלמין לאחר זמן נתגרשה האשה ונשתחרר העבד חייבין לשלם המכה אביו ואמו ועשה בהן חבור' והחובל בחבירו בשבת פטור מכולן מפני שהוא נידון בנפשו והחובל בעבד כנעני שלו פטור מכולן:

גמרא תני והעדים שאמרו: מעידים אנו על פלוני שסימא עין עבדו והפיל שינו שכן הרב אומר,³²⁵ ונמצאו זוממין משלמין לעבד וכו'.³²⁶ מן אהן עובדא מימר כן?³²⁷ אמר ר' נסה וינון דמרון כן.³²⁸ מעידין אנו על פלוני שנכנס תחת ידו שלם ויצא חבול בשתים יוצא לחירות בראשונה. ונותן לו דמי שנייה:

הלכה ו משנה התוקע לחבירו נותן לו סלע. ר' יהודה אומר משום ר' יוסי הגלילי: מנה. סטרו, נותן לו מאתים זוז. לאחר ידו, נותן לו ארבע מאות זוז. צרם באזנו, תלש בשערו, רקק והגיע בו הרוק, העביר טליתו ממנו, ופרע ראשה של אשה, נותן ארבע מאות זוז. והכל לפי כבודו. אמר רבי עקיבה: אפילו עני שבישראל רואין אותן כאילו הן בני חורין שירדו מנכסיהן, שהן בני אבהם יצחק ויעקב.

³²² בשר

³²³ שתה יין ונתן גם לעבדו

³²⁴ ר"ח עשה לפנים משורת הדין

³²⁵ זה "טובה" להרב, שאינו חייב רק "דמי-שן" לעבד

³²⁶ ...סימא את שתיהן זא"ז, יוצא לחירות בראשונה, ומשלם דמי שניה

³²⁷ איך הם מעידים?

³²⁸ ואינן דאמריין כן:

מעשה באחד שפרע ראשה של אשה ובאת לפני רבי עקיבה וחייבו ליתן לה ארבע מאות זוז. אמר לו רבי תן לי זמן! ונתן לו. שימרה עומדת על פתח חצירה, שיבר את הפך בפניה ובו כאיסר שמן, גילת את ראשה והיתה מטפחת ומנחת על ראשה, והעמיד לה עדים. ובא לפני רבי עקיבה ואמר לו: רבי לזו אני נותן ארבע מאות זוז!! אמר לו: לא אמרת כלום! שהחובל בעצמו אע"פ שאינו רשאי, פטור. ואחרים שחבלו בו, חייבין. הקוצץ את נטיעתו, אע"פ שאינו רשאי, פטור. אחרים שקצצו נטיעותיו, חייבין:

גמרא תני רב קרני: לבעיטה³²⁹ אחת, לרכובה³³⁰ שלשה, לסקלונקית³³¹ חמש עשרה.

חד אמר בשם ריש לקיש המבייש את הזקן נותן לו דמי בושתו משלם.

חד בר נש איקפד³³² לרבי יודה בר חנינה אתא עובדא קומי ריש לקיש וקנסיה ליטרא דדהב.

רקק והגיע בו הרוק. עד היכן הגיע בו הרוק עד גופו, עד כליו.³³³ אלא רקק ולא הגיע בו הרוק מהו? א"ר יוסי הדא אמרה המבייש את חבירו בדברים פטור.

תני רבי אבהו קומי רבי יוחנן: הרגתה שורי קצצתה נטיעותי והלה אומר איני יודע, חייב. אמר ליה הן תניתה אילין לא מקרילות לא מקבילות.³³⁴ אמר ליה אנא הוא דטעית ואינן דמרין כן: מעידין³³⁵ אנו איש פלוני שהרג שור פלוני והלה אומר איני יודע חייב:

³²⁹ בועט ברגליו

³³⁰ דוחף בברכיו

³³¹ למכה באוכף החמור

³³² ציער

³³³ בגדיו

³³⁴ מי שנה זאת, לא בעלי- מקרא, לא בעלי-קבלה! וודאי שפטור!

³³⁵ עדים מחייבין אותו

הלכה ז משנה אע"פ שהוא נותן לו, אינו נמחל לו עד שיבקש ממנו, שנאמר: ועתה השב אשת האיש כי נביא הוא. ומניין שלא יהא המוחל אכזרי? שנאמר ויתפלל אברהם אל האלהים וגו':

גמרא תני ר' יודה אומר משום רבן גמליאל הרי הוא אומר ונתן לך רחמים וגו'. סימן זה יהא בידך: כל זמן שאת רחמן, המקום מרחם עליך. אינך מרחם, אין המקום מרחם לך. רב אמר אדם שסרח לחבירו וביקש ממנו ולא קיבלו, יעשה שורת בני אדם ויפייסנו דכתיב ישור על אנשים וגו'. ואם עשה כן מה כתיב תמן? פדה נפשו מעבור בשחת וגו'. א"ר ייסה הדא דתימר שלא הוציא לו שם רע אבל הוציא לו שם רע אין לו מחילה עולמית:

הלכה ח משנה האומר סמא את עיני, קטע את ידי, שבר את רגלי חייב. על מנת לפטור, חייב. קרע את כסותי, שבר את כדי, חייב. על מנת לפטור, פטור. עשה כן לאיש פלוני על מנת לפטור, חייב. בין בגופו בין בממונו:

גמרא האומר סמא עיני שמזיקתני, קטע ידי שמזיקתני, חייב. על מנת לפטור, חייב. הכני פצעני, ע"מ לפטור, פטור.

אמר רבי לעזר בהן שהוא כלאו מתניתא³³⁶ אבל בהן שהוא כהין פטור. מילתיה דר' לעזר משום פגם משפחה. ריש לקיש אמר בהין שהוא כהין הוא מתניתא³³⁷ אבל בהן שהוא כלאו חייב. מילתיה דריש לקיש אמר ששמין לקרוביו בושת.

תני ישראל שאנסוהו עכו"ם ונטלו ממנו ממון חבירו בפניו, פטור. נטל ונתן להם, חייב. אמר ר' יוסי: הדא דתימר

³³⁶ רישא, אים אמר בלשון "הן" שאפשר להתפרש כלאו
³³⁷ סיפא דפוטור

בשאמר לו³³⁸ ממון סתם, אבל ממון פלוני, אפילו נטל ונתן ביד פטור:

מסכת בבא קמא פרק ט

הלכה א משנה הגוזל עצים ועשאו כלים, צמר ועשאו בגדים, משלם כשעת הגזילה. גזל פרה מעוברת וילדה, ורחל טעונה וגזזה, משלם דמי פרה מעוברת לילד, ודמי רחל טעונה להיגזז. גזל פרה ועיברה אצלו וילדה, ורחל ונטענה עמו וגזזה, משלם כשעת הגזילה. זה הכלל: כל הגזלנין משלמין כשעת הגזילה:

גמרא הכא³³⁹ את מר ליבון כשינוי, והכא את מר אין ליבון כשינוי!³⁴⁰ הן דתימר ליבון כשינוי בשעשאו צופים³⁴¹ והן דתימר אין ליבון כשינוי בשהניחו כמות שהוא. מצינו ליבון בלא צופים, שמא יש צופים בלא ליבון?!³⁴² אמר ר' יודן קל הוא שהיקלו בגזלן שישלם כשעת הגזילה. גזל שלח³⁴³ וליבנו אית לך מימר בשעשאו צופים?! עוד קל הוא שהיקל בגזלן שיהא משלם כשעת הגזילה. גזל מריש ובנאו בבירה בית שמאי אומרים יקעקע כל הבירה כולה ויתנינו לו. ובית הלל אומר יתן לו דמיו מפני תקנת שבים.

ירד לחרבה ובנייה שלא ברשות שמין לו וידו על התחתונה. בנייה ברשות שמין לו וידו על העליונה. ביקש ליטול אבניו ועציו אין שומעין לו. ר' יעקב בר אחא בשם ר' יהושע בן לוי משום יישוב ארץ ישראל. רב נחמן בר יצחק

³³⁸האנשים

³³⁹בתוספתא כאן

³⁴⁰במתניתין

³⁴¹גיזי צמר

³⁴²להכי הוי שינוי

³⁴³עור

שאל אילו מי שנכנס לחורבתו של חבירו ופירק חבילתו לשעה וביקש ליטלו שמא אין שומעין לו!! כיון דשמע דמר רבי יעקב בר אחא משום יישוב ארץ ישראל אמר האמירה.³⁴⁴

אלא בנה במקום שאין ראוי לבנות ונטע במקום שאינו ראוי ליטע. רב אמר שמין לו, אלא שמערימין עליו ליכנס לשם בימות החמה ובימות הגשמים³⁴⁵ אמר לו הא תניתה שמין לו וידו לתחתונה.

א"ר זירא הדא אמרה³⁴⁶ גזל שמינה והכחישה מחזיר לו את השומן. אמר רב חסדא הדא אמרה³⁴⁷ גזל כחושה והשמינה מחזירה בעינה. מפני שעיברה אצלו וילדה³⁴⁸ משלם כשעת הגזילה.

³⁴⁹מאן תניתה? ר' יעקב. דתני זה הכלל שהיה ר' יעקב אומר: כל גזילה שהיא קיימת בעיניה ולא נישתנית מבריית' אומר לו הרי שלך לפניך.³⁵⁰ והגנב לעולם משלם כשעת הגניבה:³⁵¹

הלכה ב משנה גזל בהמה והזקינה, עבדים והזקינו, משלם כשעת הגזילה. רבי מאיר אומר: יאמר לו בעבדים הרי שלך לפניך:

גמרא רב הונא אמר בשגזל עגל ונעשה שור,³⁵² אבל גזל שור והזקין אומר לו הרי שלך לפניך. שמואל אמר אפילו גזל עגל ונעשה שור אומר לו הרי שלך לפניך.³⁵³

---

³⁴⁴החשיבו

³⁴⁵כדי שיהנה וישלם!

³⁴⁶גזל פרה מעוברת וילדה, משלם דמי...

³⁴⁷גזל פרה ועיברה אצלו...

³⁴⁸דווקא ילדה

³⁴⁹שייך להלכה ב'

³⁵⁰אע"פ שנפחת הרבה מדמיו

³⁵¹בגנב החמירו

³⁵²משלם כשעת הגזילה

³⁵³פליג אמתניתין

תני רב קרנא : ואפילו גזל עגל ונעשה שור, וטבח ומכר משלם תשלומי ארבעה וחמשה עגל.³⁵⁴

אמר אבוי דשמואל בר אמי בשם רב יהודה הלכה כרבי מאיר :

הלכה ג משנה גזל מטבע ונסדק, פירות והרקיבו, יין והחמיץ, משלם כשעת הגזילה. מטבע ונפסל, תרומה ונטמאת, חמץ ועבר עליו הפסח, בהמה ונעבדה בה עבירה, או שנפסלה מעל גבי המזבח, או שהיתה יוצאה ליסקל, אומר הרי שלך לפניך :

גמרא רב הונא אמר בשפסלתו מלכות, שמואל אמר בשנסדק ודאי.³⁵⁵

רבי יודה בן פזי בשם ר' יוסי בר חנינה : והן שהרקיבו מן הכנימה, אבל אם הרקיבו מתולעת כבריאין הן.

רב הונא אמר בשפסלתו מלכות אבל פסלתו מדינה אומר לו הרי שלך לפניך שמואל אמר אפילו פסלתו מלכות אומר לו הרי שלך לפניך.

רבי יודן לא נחית לבית וועדא קם עם רבי מנא א"ל מה חידות הוה לכון בבי מדרשא יומא דין? א"ל מילה פלן.³⁵⁶ א"ל ולא מתניתא היא! תרומה ונטמאת. אמר ליה תיפתר בשניטמאת מאליה ולית שמע מינה כלום.

חילפיי אמר נשבע לו קודם הפסח אחר הפסח משלם לו חמץ יפה. א"ר מנא אזלית לקיסרין ואשכחית לר' חזקיה דדריש לה משום דר' יעקב בר אחא אין אית בר נש פליג על

³⁵⁴ ול"א דקנהו בשינוי

³⁵⁵ אפילו בכה"ג אומר הש"ל (בנגוד למתני')

³⁵⁶ היזק שאינו ניכר, ל"ש היזק

חילפיי שאין משלם חמץ יפה?! הכל מודין בחמץ שמשל' חמץ
יפה!³⁵⁷

הלכה ד משנה נתן לאומנין לתקן, וקילקלו, חייבין לשלם.
נתן לחרש שידה תיבה ומגדל לתקן, וקילקל, חייב לשלם.
הבנאי שקיבל עליו את הכותל לסותרו, ושיבר את האבנים
או שהזיק חייב לשלם. היה סותר מצד זה ונפל מצד אחר,
פטור. ואם מחמת המכה חייב:

גמרא רב הונא אמר והוא שקבע בו מסמר האחרון כדי
לזכות לכליו:³⁵⁸

הלכה ה משנה נתן צמר לצבע והקדיחה היורה, נותן לו דמי
צמרו. צבעו כאור, אם השבח יתר על ההוצאה, נותן לו את
היציאה, ואם היציאה יתרה על השבח, נותן לו את השבח.
לצבוע לו אדם וצבעו שחור, שחור וצבעו אדום, ר"מ אומר:
נותן לו דמי צמרו. רבי יהודה אומר: אם השבח יתר על
היציאה, נותן לו את היציאה. ואם היציאה יתירה על
השבח, נותן לו את השבח:

גמרא רב הונא אמר שהקדיחו סממנין³⁵⁹ אבל הקדיחה
יורה אומר לו הרי שלך לפניך. שמואל אמר אפילו הקדיחו
סממנין אומר לו הרי שלך לפניך.³⁶⁰

מהו אם השבח יותר על ההוצאה נותן לו ההוצאה? בר
נש דיהב לחבריה חמשה מיני³⁶¹ עמר, וחמשה מיני סממנין,
ועשרה מנוי³⁶² אגריה. א"ל ציבעיה סומק וצבעו אוכס. א"ל
אילו צבעתיה סומק הוה טב עשרים וחמשה מנוי. וכדו
דצבעתיה אוכס לית הוא טב אלא עשרין מנוי! את אובדת

³⁵⁷ כיון דנשבע, צריך לעשות השבה מעלייא

³⁵⁸ אים כבר קבע האומן מסמר האחרון, זכה בו בעל הכלי, וחייב האומן לשלם כל הפסד הכלי

³⁵⁹ שהשתמש בסממנין רעים

³⁶⁰ פליג אמתניתין

³⁶¹ חמש מעות

³⁶² 10 מעות הוא שכר פעולתו

דידך אנא לא אובד דידך.³⁶³ אמר רבי יונה ותשמע מינה בר נש דיהב לחבריה שמנה דינרין דזבין ליה חיטין מטיבריה וזבן ליה מציפורי. א"ל אילו זבנת לי מטיבריא הוון עשרין וחמשה מודי. כדון דזבנת מציפורי ליתנון אלא עשרין מודיי. את אובדת דידך אנא לא אובד דידך.

תני הנותן מעות לחבירו ליקח לו חטים ולקח לו שעורים אם פחתו פחתו לו ואם הותירו הותירו לו. ותני חורין אם פחתו פחתו לו ואם הותירו הותירו לשניהן. מאי טעמא דר' יודן?³⁶⁴ שלא נתכוין המוכר לזכות אלא לבעל המעות, ולמה חולק עמו, שאסור ליהנות מחבירו.³⁶⁵

מעתה אפילו אמר לו ליקח לו חטים ולקח לו חטים לא נתכוין המוכר לזכות אלא לבעל המעות, ובשעה שאמר לו ליקח חטים ולקח לו שעורים לא נתכוין המוכר לזכות אלא ללקוח וקיים מה בידיה!³⁶⁶ א"ר נסא בשעה שקיים שליחותו, לא נתכוון המוכר לזכות אלא לבעל המעות.³⁶⁷ לא קיים שליחותו, נתכוון לזכות ללוקח. ולמה חולק עמו אמר הואיל ובאת לו הנייה מתחת ידו³⁶⁸ אף הוא חולק עמו.

התיב ר' שמואל בר בא קומי רבי יוחנן והתנינן אחד המקדיש נכסיו, ואחד המעריך עצמו אין לו בכסות אשתו ובניו.³⁶⁹ אמר לו עלת על דעתו לומר בכסות אשתו ובניו!³⁷⁰

והתנינן ערכי עליו, כיון שאמר ערכי עלי לא קבע לעצמו אלא נ' סלע!³⁷¹ האומר ערכי עלי על מנת שלא לסדר מה שעל אשתי ובני.³⁷² ר' נסא בשם ר' בון בר חייה האומר

³⁶³ אני לא אפסיד רווחי אשר מעותד לי—אילו צייתתי לי—דהיינו 5. נמצא משלם לו רק 5 כדי שיישאר בידו ריוח של 5

³⁶⁴ דס"ל "אים הותירו, הותירו לשניהם"—ול"א "שינוי קונה" (כאידך ברייתא)

³⁶⁵ כיון שההנהו, אף הוא חייב לההנותו!

³⁶⁶ יקח לוקח הכל

³⁶⁷ אך צריך לחלוק עימו כיון שקיים שליחותו

³⁶⁸ מכיון שהמעות של מוכר

³⁶⁹ אלמא דזוכה אשתו ובניו אע"ג דליכא "דעת מוכר"—ה"ה דהותירו לשניהן!

³⁷⁰ לא רצה להקדישם!

³⁷¹ ול"ש תירוצא דעלת...

³⁷² נעשה כאומר...

ערכי עלי על מנת שלא לסדר מחפץ פלוני אין מסדרין לו מאותו החפץ. רב הושעיה בשם שמואל בר אבא זאת אומרת שאין שמין ערכין מן המטלטלין דבר תורה אלא מדבריהן: ³⁷³

הלכה ו משנה הגוזל את חבירו שוה פרוטה ונשבע לו, יוליכנו אחריו אפילו למדי. לא יתן לא לבנו ולא לשלוחו אבל נותן הוא לשליח בית דין, ואם מת ³⁷⁴ יחזיר ליורשיו. נתן לו את הקרן ולא נתן לו את החומש, מחל לו את הקרן ולא מחל לו את החומש, מחל לו על זה ועל זה חוץ מפחות שוה פרוטה בקרן, אינו צריך לילך אחריו.

נתן לו את החומש ולא נתן לו את הקרן, מחל לו על החומש ולא מחל לו על הקרן, מחל לו על זה ועל זה חוץ משה פרוטה בקרן, ה"ז צריך לילך אחריו.

נתן לו את הקרן ונשבע לו על החומש, הרי זה משלם חומש על חומש, עד שיתמעט הקרן ³⁷⁵ משה פרוטה. וכן בפקדון או בתשומת יד או בגזל או עשק את עמיתו או מצא אבידה וכחש בה ונשבע על שקר, הרי זה משלם קרן וחומש ואשם:

גמרא כיני מתניתא עד שיתמעט חומש האחרון פחות משה פרוטה.

אמר ר' יונתן בנתינת החומש נעשה חומש קרן? ³⁷⁶ לא אתיא אלא בשעת עדים ³⁷⁷ ובשעת הקרבן:

הלכה ז משנה איכן פקדוני? א"ל אבד! משביעך אני, ואמר אמן, והעדים מעידין אותו שאכלו, משלם את הקרן. הודה מעצמו, משלם קרן וחומש ואשם.

³⁷³ להכי מקילין בו כ"כ

³⁷⁴ הגזל

³⁷⁵ כ ה"חומש" שעליו נשבע

³⁷⁶ וכי דווקא "בנתינה" נעשה החומש קרן?!

³⁷⁷ אים כפר על החומש (אחר שהודה) ובאו עדים שכבר נתחייב חומש. חייב לשלם החומש. וכן מביא קרבן (אע"פ שכופר) ד"נעשה החומש קרן" מיד כשהודה—אע"פ שחזר וכפר

איכן פקדוני? אמר לו נגנב! משביעך אני, ואמר אמן, והעדים מעידין אותו שגנבו, משלם תשלומי כפל. הודה מעצמו, משלם קרן וחומש ואשם.

הגוזל את אביו ונשבע לו ומת הרי זה משלם קרן וחומש לבניו או לאחיו.³⁷⁸ אם אינו רוצה או שאין לו, לווה, ובעלי החוב באין ונפרעין:

גמרא תני אין מקבלין פקדון מנשים ועבדים וקטנים. קיבל מאשה יחזיר לה, מתה יחזיר לבעלה. מעבד, יחזיר לו, ואם מת יחזיר לרבו. מקטן יחזיר לו, מת יחזיר לאביו. ועושה בהן סגולה. וכולן שאמרו בשעת מיתה יינתנו לפלוני שהן שלו, יעשה כפירוש. ואים לאו,³⁷⁹ יעשה פירוש לפירוש. ר' זביד' בשם ר' בא בר ממל ובלבד בעדים³⁸⁰ כהדא איתת דר' בא בר חנא מי דמכא³⁸¹ אמרה אהן קירושא³⁸² דברתי, והוא אמר לית הוא אלא ידי, אתא עובדא קומי רב אמר אין אדם מצוי לשקר בשעת מיתה:

הלכה ח משנה האומר לבנו: קונם שאתה נהנה לי. אם מת, יירשנו. בחיי ובמותי, אם מת, לא יירשנו. ויתן לבניו או לאחיו. ואם אין לו, לווה ובעלי החוב באין ונפרעין:

גמרא א"ר ירמיה חמי היך תנינן הכא, האומי לבנו קונם שאת נהנה לי, אם מת יירשנו. בחיי ובמותי, אם מת לא יירשנו. והתני בחיי, אם מת יירשנו. במותי, אם מת יירשנו. בחיי ובמותי, אם מת לא יירשנו. מה בין אהן דמר חדא חדא להן דמר תרתי תרתי?³⁸³

³⁷⁸ דעכ"פ מחוייב "להוציא גזילה מתחת ידו"

³⁷⁹ שאינו מאמינה, יעשה "פירוש לפירוש" ויחזיר לבעל! (לא ישמע לה)

³⁸⁰ שאמרה כן לפני עדים

³⁸¹ כאשר מתה

³⁸² נזם או earring

³⁸³ נשאר בקושיא

רב ירמיה ור' יוסי בן חנינה תריהון אמרין : קונם לבית זה שאיני נכנס בחיי ובמותי,³⁸⁴ כיון שאמר לבית זה, אסרו עליו בין בחיים בין לאחר מיתה. אמר ר' יוסי תנינן בנדרים מה דלא תנינן בנזיקין³⁸⁵ קונם הניית נכסיי אילו עלי בחיי ובמותי, כיון שאמר "אילו" אסרן עליו בין בחיים בין לאחר מיתה:³⁸⁶

הלכה ט משנה הגוזל את הגר ונשבע לו, ומת, ה"ז משלם קרן וחומש לכהנים, ואשם למזבח. שנאמר ואם אין לאיש גואל להשיב האשם וגו'.

היה מעלה את הכסף ואת האשם ומת, הכסף יינתן לבניו, והאשם ירעה עד שיסתאב, וימכר, ויפלו דמיו לנדבה. נתן את הכסף לאנשי משמר, ומת, אין היורשין יכולין להוציא מידן, שנאמר אשר יתן לכהן לו יהיה:

³⁸⁷דרש רבי יוסי הגלילי בגזל את הגר והיה עולה לירושלים ומעותיו ואשמו בידו ומצאו³⁸⁸ וזקפו עליו במלוה הביא את אשמו ואח"כ מת הגר יצא. לא הספיק להביא את אשמו עד שמת הגר הרי זה צריך להביא אשם, והמעות זכה בהן.³⁸⁹ וחכמים אומרים לא עשה כלום עד שיתנם לו ויחזור ליטלם ממנו.³⁹⁰

דרש ר' עקיבה כשבא מזפרן בגזל את הגר ונשבע לו והיה עולה לירושלים ומעותיו ואשמו בידו ומת³⁹¹ בדרך הכסף ינתן לבניו³⁹² ואשם ירעה עד שיסתאב וימכר ויפלו דמיו לנדבה שנא' (במדבר ה) מלבד איל הכפורים אשר יכפר

³⁸⁴שלא יכניסו "מטתו" לתוכו

³⁸⁵ב"ק

³⁸⁶של בעל-הבית

³⁸⁷לשון תוספתא

³⁸⁸גזלן מצא הגר

³⁸⁹מכיון שזקפן במלוה בחיי הגר

³⁹⁰"זקיפה" ל"מ

³⁹¹הגזלן

³⁹²דרך הגזלן צריך לשלם לכהן

בו עליו מי שצריך כפרה יצא זה שאין צריך כפרה. נתן את הכסף לאנשי משמר ומת אין היורשין יכולין להוציא מידם שנאי' (שם) איש אשר יתן לכהן לו יהיה.³⁹³

גמרא³⁹⁴ חילפיי ור' יוסי בר חנינה אמר דרבי יוסי הגלילי היא. דדריש רבי יוסי הגלילי במה הכתוב מדבר? בגוזל את הגר ונשבע לו ומת, שמשלם קרן וחומש לכהנים ואשם למזבח. ואם אין לאיש גואל הטעון כפרה חייב, יצא זה שאין טעון כפרה. דריש ר' עקיבה כשבא מזופרין, במה הכתוב מדבר בגוזל את הגר ונשבע לו, ומת. שמשלם קרן וחומש לכהנים ואשם למזבח. שנאמר ואם אין לאיש גואל וגו' אין לך אדם בישראל שאין לו גואל אלא זה הגר.

רב וריש לקיש אמרי ר"ע היא דאמר תושב אשמה בכל מקום:

הלכה י משנה נתן את הכסף ליהויריב ואשם לידעיה יצא. אשם ליהויריב וכסף לידעיה, אם קיים האשם יקריבוהו בני ידעיה, ואם לאו יחזיר ויביא אשם אחר. שהמביא גזלו עד שלא הביא אשמו יצא, אשמו עד שלא הביא גזילו לא יצא. נתן את הקרן ולא נתן את החומש אין חומש מעכב:

*****סוגיא סתומה והגהתי הרבה*****

גמרא ר' חזקיה אמר בשתי שבתות פליגן, רבי יוסי אמר בשבת אחת. מאן דמר בשתי שבתות, נתן את הכסף ליהויריב במשמר יהויריב ואשם לידעיה במשמר ידעיה יצא.³⁹⁵ ר' אומר אם³⁹⁶ כדברי ר' יודן אם הקריבו בני

³⁹³ ע"כ תוספ'

³⁹⁴ להבנת זה העתקתי לשון תוספתא פה

³⁹⁵ (עיין תוספתא)---

...נתן אשם ליהויריב, וכסף לידעיה, ר"י אומר יחזיר כסף אצל אשם, רבי אומר..

כיון שקיבל הכסף שלא כדין, דחייב ליתן הכסף לפני האשם.

(זה וודאי איירי בשבת יויריב)

³⁹⁶ כ' לדברי ר' י...

יהויריב את האשם לא נתכפר להן, אלא יוליך את הכסף מבני ידעיה אל בני יהויריב. {

זאת אומרת³⁹⁷ אנשי משמר שזכו בקרבן בשבתן, אין מוציאים אותן מידן.

מאן דמר בשבת אחת פליגין,³⁹⁸ נתן את הכסף ליהויריב במשמר ידעיה. אשם לידעיה במשמר יהויריב לא יצא כו'.

זאת אומרת אנשי משמר שזכו בקרבן שלא בשבתן, מוציאים אותו מידן.³⁹⁹

ואם עיבר משמר בני יהויריב. כיני מתניי ואם היה שעובר לאחר ימים זכו בני יהויריב את האשם⁴⁰¹ לא נתכפר להן

ויקריבו בני יהויריב את האשם ויתכפר להן.⁴⁰² זאת אומרת אנשי משמר שזכו בקרבן בשבתן נתעצלו ולא הקריבוהו מוציאים אותן מידו:

מסכת בבא קמא פרק י

הלכה א משנה הגוזל ומאכיל את בניו ומניח לפניהן, פטורין מלשלם. אם היה דבר שיש בו אחריות נכסים חייבין לשלם.

אין פורטין לא מתיבת המוכסין ולא מכיס של גבאין ואין נוטלין מהן צדקה אבל נוטל הוא מתוך ביתו או מן השוק:

³⁹⁷ משנתינו

³⁹⁸ משנתינו איירי כשנתן בבראשית הכל (כסף לר. ואשם לש.)—או בנוח הכל, וגרסי "לא יצא"!

³⁹⁹ להכי "לא יצא"

⁴⁰⁰ סיפא דתוספ'

⁴⁰¹ ??? אף כשניתן להם האשם במשמרתן, אבל "שהו" מלהקריבן, ו"עבר זמנם"—יחזירוהו לידעיה

⁴⁰² למה כשעבר שבוע שלהם, חייבין ליתן האשם לידעיה?

גמרא תני ישראל שלוח בריבית ועשה תשובה חייב להחזיר. מת והניח לפני בניו, עליו הכתוב אומר יכין וצדיק ילבש! הניח לפניו פרה או טלית חייבין להחזיר אזל תניה לגזיליא.⁴⁰³

אם היה דבר שיש לו אחריות חייבין להחזיר. איזהו דבר שיש לו אחריות? רבי יונתן אומר בשהניח לפניו קרקע, ריש לקיש אמר בשהניח לפניו גוף הגזילה.

רב אמר יורש כמשועבד. כשם שאין מלוה⁴⁰⁴ בעדים גובה ממשועבדין כך אינה גובה מיורשין. שמואל אמר דאיכני אינו גובה ממשועבדין⁴⁰⁵ {הא מבני חרי גובה⁴⁰⁶}

ולית היא⁴⁰⁷ פליגא על רב, דרב אמר יורש כמשועבד כשם שאין מלוה בעדים גובה ממשועבדים כך אינה גובה מיורשין! פתר לה בשהניח לפניו קרקע. ואפילו כשמואל לית היא פליגא לא כן אמר שמואל דאיכני אינו גובה ממשועבדין. פתר לה בשהניח לפניו גוף הגזילה.

גזל טלית ונתנה לאחר ר' לעזר בשם רבי חייה אמר מוציאין מראשון ולא משני. ר' יוחנן אמר בשם ר' ינאי מוציאין אף מן השני. ר' בא בר ממל אמר אף ר' חייה כדעתיה, דר' חייה אמר מוציאין אף משני.

נתחלפו כליו בבית האומן, ישתמש בהן, ויצא ויבקש את שלו. בבית האבל או בבית המשתה, אל ישתמש בהן, אלא יצא ויבקש את שלו. א"ר בא בר חנה לא הוה ר' חייה חביבי פתר לה אלא כגון הדין בר קורא שכל הנוטל מאצלו נוטל ברשות וכל המניח אצלו מניח ברשות.⁴⁰⁸

⁴⁰³ שלא יאמרו שמתנאה בגזילה

⁴⁰⁴ ע"פ

⁴⁰⁵ וה"ה יורשים—ואפי' קרקע

⁴⁰⁶ אפי' מגלימא דעל כתפיה!

⁴⁰⁷ מתניתין

⁴⁰⁸ שיש לו רשות למכור כסות

הגנבי' שבאו במחתרת ועשו תשובה חייבין להחזיר.
עשה אחד מהן תשובה חייב להחזיר את שלו. ואם היה
מוציא ונותן להן⁴⁰⁹ הוא משלם על ידי כולן.

תני הגוזל ומאכיל בניו בין גדולים בין קטנים, פטורין
מלשלם. הניח לפניו, בין גדולים בין קטנים חייבין לשלם.
סומכוס אומר גדולים חייבין, קטנים פטורין.⁴¹⁰

אם אמרו אין אנו יודעין אם עשה אבינו חשבון
באחרונה, הרי אילו פטורים.⁴¹¹

התיב ר' בא בר ממל הגע עצמך בשהניח לפניו קרקע
לא הכל מהן לומר אין אנו יודעין מה חשבון עשה אבינו
באחרונה.⁴¹²

התיב רב המנונא הגע עצמך שהיתה גזילה מפורסמת לא הכל
מהן לומר אין אנו יודעין מה עשה אבינו חשבון באחרונה.⁴¹³

התיב רב ששת אפילו קטנים, נטענין להן בבית דין מה
אית לך למימר?⁴¹⁴ א"ר מנא תיפתר בשטענו הן אין אנו
יודעין כו'. יודעין אנן דעסק אבינו עמך על הדין חושבנא,
ולית נן ידעין מה נפק מדינא:⁴¹⁵

**הלכה ב משנה נטלו מוכסין את חמורו, ונתנו לו חמור אחר.
נטלו הליסטיין כסותו, ונתנו לו כסות אחרת הרי אילו שלו,
מפני שהבעלין מתייאשין מהן. המציל מיד הנהר, מיד
הליסטיין, אם נתייאשו הבעלין, הרי אילו שלו. וכן נחיל של
דבורים, אם נתייאשו הבעלי' הרי אילו שלו.**

---

⁴⁰⁹הוא גנב העיקרי

⁴¹⁰אפי' כשהניח

⁴¹¹אפי' כשהניח לפניו

⁴¹²כיון דאחריות על הקרקע אינם יכולים לטעון "שמא פרע אבינו"

⁴¹³כיון שלא החזיר את הגזילה, לא החזיר כלום!

⁴¹⁴כיון שאים "אמרו" אין אנו יודעים, פטורים. נטעון אנחנו להם!

⁴¹⁵וא"כ א"א לטעון להם... (כיון שהודו שיודעים...)

אמר ר' יוחנן בן ברוקה נאמנת אשה או קטן לומר: מיכן יצא נחיל זה, ומהלך לתוך שדהו ונוטל את נחילו, ואם הזיק משלם מה שהזיק. אבל לא יקוץ את הסוכה⁴¹⁶ על מנת ליתן דמים. ר' ישמעאל בנו של רבי יוחנן בן ברוקה אומר: קוצץ ונותן דמים:

גמרא תני המציל מן הגייס, מן הדליקה, משנונית הים, משלולית הנהר, הרי אילו שלו. וכן נחיל של דבורים, אם נתיאשו בעליו הרי אילו שלו.

ר' חנינא בר פפא בשם ר' יוחנן מתני⁴¹⁷ בנחיל שגזלו מן ההליכה⁴¹⁸ ובפורח⁴¹⁹. ובלבד על אתר. אבל אם יצא וחזר, אני אומר מפני יראה ופיתוי אמרו.⁴²⁰

תני ר' ישמעאל בן ר' יוחנן בן ברוקה אומר תניי בית דין הוא לקוץ זה סוכה ונותן דמים שעל מנת כן הנחיל יהושע לישראל את הארץ:

הלכה ג משנה המכיר כליו או ספריו ביד אחר, אם יצא לו שם גניבה בעיר, ישבע כמה הוציא, ויטול. ואם לאו, לא כל הימנו, שאני אומר: מכרן לאחר, ולקחן זה ממנו:

גמרא אמר רבי בא בר ממל בדין הוא שלא ישבע, ולמה אמרו ישבע שלא יהו בעלי בתים נטפלין לגנבים.

ר' יהושע בן לוי אמר והוא שיצא לו שם שנגנבו ספריו. רב אמר צריך להביא ראיה שלן עמו באותו הלילה.

---

⁴¹⁶ענף-עץ

⁴¹⁷דקטן נאמן

⁴¹⁸באמצע "הליכתו"

⁴¹⁹קטן "פורח" (ביטוי נמצא בברכות)

⁴²⁰התינוקת

אסי אמר, אם טעון לומר מפלוני⁴²¹ לקחתים, נאמן.
אתא עובדא קומי ר' נסא ולא קביל. מה פליג? אמר, בר נש
דעקי⁴²² הוה, בגין כן לא קביל:

**הלכה ד משנה זה בא בחביתו של יין וזה בא בכדו של דבש,
נסדקה חבית של דבש ושפך זה את יינו והציל את הדבש
לתוכו, אין לו אלא שכרו.⁴²³ אם אמר לו אציל את שלך ואתה
נותן לי דמי שלי חייב ליתן לו:**

גמרא תני שנים במדבר ביד זה חבית מים, וביד זה
חבית דבש, נסדק חבית מים, תניי בית דין הוא שישפוך זה
דבשו, ויציל את מימיו. שהמים מחייה במדבר ולא הדבש.
תני פועל⁴²⁴ ועני שעלו לראש אילן ושיברו סוכה⁴²⁵ בזמן שדרך
פועלין לעלות באילן פטורין, ואם לאו חייבין:

**הלכה ה משנה שטף נהר חמורו וחמור חבירו, שלו יפה מנה
ושל חבירו מאתים, הניח את שלו והציל את של חבירו, אין
לו אלא שכרו. אם אמר לו: אציל את שלך, ואתה נותן לו דמי
שלי חייב ליתן לו:**

גמרא תני הניח שלו להציל של חבירו, ועלה של חבירו
מאיליו אין נזקק לו כלום.

אלא הניח שלו להציל של חבירו, ועלה שלו מאליו, מהו
דיימר לו⁴²⁶ נתיאשת⁴²⁷, נישמענה מהדא שטף נהר חמורו
והיה צווח ואומר לא נתיאשתי, ריש לקיש אמר כל זמן
שצווח לא נתיאש, ר' יוחנן אמר חזקה מייאש הוא:

---

⁴²¹ שאינו גזלן
⁴²² עקא=צרה...
⁴²³ כפועל
⁴²⁴ או
⁴²⁵ ענף
⁴²⁶ חבירו
⁴²⁷ ומהפקירא קזכינא

הלכה ו משנה הגוזל שדה ונטלוה מסיקים, אם מכת מדינה היא אומר לו: הרי שלך לפניך, ואם מחמת הגזלן,⁴²⁸ חייב להעמיד לו שדה. שטפה נהר, אומר לו הרי שלך לפניך.

הגוזל את חבירו או שלוה ממנו או שהפקיד לו ביישוב, לא יחזיר לו במדבר. על מנת לצאת במדבר, יחזיר לו במדבר:

גמרא אמר רבי יוחנן והלא אמרו אין הקרקע נגזלת ולמה אמרו חייב להעמיד לו שדה? קנס קנסוהו. נטלוה מסיקין מן הגזלן מחמת הנגזל⁴²⁹ מהו דו יכיל מימר ליה מ"מ הב לי דידי, ומאן דבעי, ייתי ויסיב מיני.⁴³⁰

ר' יהושע בן לוי אמר אין אדם נתפש על חבירו וחייב ליתן לו אלא בארנון וגולגולת.⁴³¹ רב אמר יכיל מימר ליה את שרי עביטיך מיני:⁴³²

הלכה ז משנה האומר לחבירו גזלתיך, והלוייתי, הפקדתה אצלי, ואיני יודע אם החזרתי לך, ואם לא החזרתי לך, חייב לשלם. אבל א"ל איני יודע אם גזלתיך, ואם הלוייתי, אם הפקדתה אצלי, ואם לא הפקדתה פטור מלשלם:

גמרא ר' יוחנן אמר בבא לצאת ידי שמים.⁴³³ גזלתיך והלוייתי הפקדתה אצלי והחזרתי לך והלה אומר איני יודע.⁴³⁴ ר' ירמיה סבר מימר חייב להעמיד לו מן הדין, ר' יוסי סבר מימר, עוד היא לצאת ידי שמים. הוצאתי מן הכיס ונתתי לך, והוא אומר איני יודע, רב הונא אמר אומרין לו את לית ידע אהן ידע:⁴³⁵

⁴²⁸נטלוה מסיקים

⁴²⁹שטוענין שהנגזל חיבים להם מעות

⁴³⁰מי שרוצה, יבא ויקח ממני

⁴³¹וה"ן לא היה להם "זכות" לתפוש

⁴³²"פדה משכונך". (א"י) "נתפש" אדם בשביל שהיה בידו פקדון של חבירו, אינו חייב לשלם...

⁴³³רישא חייב רק "לצי"ש", (כיון דלא תבע ליה)

⁴³⁴אך התובע טוען "ברי" שאתה חייב!

⁴³⁵ס"ל "מנה לי בידך, והלה אומר א"י, חייב" -- אפי' בבי"ד (לא קיימ"ל כן)

הלכה ח משנה הגונב טלה מן העדר והחזירו, מת או נגנב חייב באחריותו.⁴³⁶ אם לא ידעו הבעלים בגניבתו ובחזירתו, מנו את הצאן והיא שלמה, פטור מלשלם:

גמרא א"ר יוחנן אם ידעו הבעלים בגניבה צריכין לידע בחזירה, לא ידעו בגניבה אין צריכין לידע בחזירה⁴³⁷ ריש לקיש אמר אע"פ שלא ידעו בגניבה צריכין לידע בחזירה.⁴³⁸

א"ר לעזר אין הוה כגון ההין ברחא⁴³⁹ אין צריכין לידע בחזירה.

⁴⁴⁰מהו כגון אהן ברחא? אית דמרין חוטרא,⁴⁴¹ אית דמרין פנדורה, אית דמרין תיישא רבא:

הלכה ט משנה אין לוקחין מן הרועים צמר וחלב וגדיים, ולא משומרי פירות עצים ופירות, אבל לוקחין כלי פשתן בגליל מן הנשים, ועגלים בשרון,⁴⁴² וכולן שאמרו הטמן! אסור, ולוקחין בצים ותרנגולין בכל מקום:

גמרא תני אין מקבלין פקדונות לא מנשים ולא מעבדים ולא מקטנים קיבל מן האשה, יחזיר לה. מתה, יחזיר לבעלה:

הלכה י משנה מוכין שהכובס מוציא הרי אילו שלו. שהסורק מוציא הרי הן של בעל הבית. הכובס נוטל שלשה חוטין⁴⁴³ והן שלו, יותר מיכן של בעל הבית. ואם היה שחור על גבי לבן נוטל את הכל⁴⁴⁴ והן שלו:

⁴³⁶ כשידעו בגניבה, צריך "הודעה" מפורשת כדי לעשות "השבה"

⁴³⁷ ב"מניין" סגי

⁴³⁸ ודלא כמתני'

⁴³⁹ תייש ההולכת בראש

⁴⁴⁰ המוכר עדר לחבירו כיון שמסר לו "משכוכית", קנה. מאי "משכוכית"?...

⁴⁴¹ מקל, פעמון, עז ההולכת בראש

⁴⁴² בשני אלו, אין קפידא

⁴⁴³ יתירים, שדרכן ליטלן מן הבגד

⁴⁴⁴ שאין בעה"ב מקפיד

גמרא אבא הושעיה איש טרייא הוה קצר⁴⁴⁵ והוה עבד ליה חדא איסטדכין⁴⁴⁶ מן חד עמר.⁴⁴⁷ לא יהוון ברייתא אמרין מדידן לבש :

הלכה יא משנה החייט ששייר מן החוט כדי לתפור בו. מטלית שהיא ג' על ג' חייב להחזיר לבעלין. מה שחרש מוציא, במעצד הרי אילו שלו, ובכשיל⁴⁴⁸ של בעל הבית. ואם היה עושה אצל בעל הבית, אף הנסורת של בעל הבית:

גמרא תני רבי חייה מלא מחט, דבי ר' ינאי פתרין לה כפליים כמלוא מחט. תני בר קפרא מלא משיכת המחט דבי רבי ינאי פתרין לה כמשיכת מחט. מה ופליג? מה דתני רבי חייה מלא מחט, דבי ר' ינאי פתרין לה כפליים כמלא מחט. מה דתני בר קפרא מלא משיכת מחט, דבי רבי ינאי פתרין לה כפליים כמשיכת מחט :

---

⁴⁴⁵היה כובס

⁴⁴⁶מין בגד

⁴⁴⁷ממין אחד של צמר

⁴⁴⁸חתיכות גדולות